

dijital dünya

**Yönetimin Yeteneğinden,
Yeteneğin Yönetimine**

**Fenomen Çağın
Fenomen Vebası: FoMO**

**Veri'den "Bilgi"ye
Bir Keşif Yolculuğu:
Veri Madenciliği**

Nimet TAHTASAKAL

Ali DURMUŞ

Ümmühan YAMAK

**Dijital Dünyada
Var Olmak!**

**Gıda Endüstrisinin Baş Aktörü
Jelatin ve Helal Üretimi**

**EMDR Yöntemi ile
Kötü Anılara Elveda**

ORTA ANADOLU KALKINMA AJANSI

Kayseri, Sivas ve Yozgat illerini kapsayan ve Türkiye'nin merkezinde, stratejik bir konumda olan Orta Anadolu; gelişmiş sanayi altyapısı, köklü ticaret ve girişimcilik kültürü, tarım ve hayvancılık için uygun verimli arazisi, eğitimli ve nitelikli işgücü, çeşitli maden yatakları ve gelişmiş kentsel altyapısı ile yatırımcılara büyük potansiyel sunmaktadır. Bu nedenlerle Orta Anadolu hem ekonomik hem de sosyal açıdan Türkiye'nin en çok gelecek vadeden bölgelerinden biridir.

VERİ'DEN "BİLGİ"YE
BİR KEŞİF YOLCULUĞU

VERİ MADENCİLİĞİ

21

- 02 Sunuş
- 04 Bizden Haberler
- 11 Yayınlarımız
- 12 2017 Teklif Çağrısı
- 14 Yönetimin Yeteneğinden, Yeteneğin Yönetimine
- 16 Kadir Pürü ile Yürütülen Projeler ve Faaliyetler Üzerine Söyleşi
- 21 Veri'den "Bilgi"ye Bir Keşif Yolculuğu: Veri Madenciliği
- 26 Fenomen Çağın Fenomen Vebası: FoMO
- 28 Dijital Dünyada Var Olmak!
- 30 EMDR Yöntemi ile Kötü Anılara Elveda
- 34 Yeteneklere Mıknatıs Olabilmek
- 39 Sarkaya İlçesi ve Tarihçesi
- 43 Anadolu'nun Kalbinde Sağlıklı Geleceğe Adım Adım
- 45 Gıda Endüstrisinin Baş Aktörü: Jelatin ve Helal Üretimi

ORANTI

İmtiyaz Sahibi

Orta Anadolu Kalkınma Ajansı

Koordinatör

Nimet TAHTASAKAL

Editör

Dr. Elif Aybike BÜYÜKYILMAZ

Metin ERGÖKTAŞ

Yayın Komisyonu

Dr. Elif Aybike BÜYÜKYILMAZ

Mehmet OKUR

Metin ERGÖKTAŞ

Nimet TAHTASAKAL

Serdar ARSLAN

Seyit CEZAOĞLU

Katkı Sağlayanlar

Av. Ömer AÇIKEL

Fikri ULUSOY

Kadir PÜRLÜ

Yapım

arti5medya
idea&practise

arti5medya.com

Dergi içerisinde yer alan yazıların içeriği Orta Anadolu Kalkınma Ajansı'nın görüşlerini yansıtmamakta olup, yayınlanan yazıların içeriğine ilişkin her türlü hukuki sorumluluk yazarlara aittir.

Yeteneklere Mıknatıs Olabilmek

34

2018'i Karşılarken

2018 Yılına yoğun bir gündemle karşılıyoruz. Bölgesel kalkınma hedefinde planlama, koordinasyon, teknik ve mali destekler ile yatırım destek faaliyetleri başlıkları altına gerçekleştirdiğimiz çalışmalara yeni dönemde de aynı heyecan ve azimle devam edeceğiz.

Önümüzdeki dönemde "Endüstriyel Gelişim ve Verimlilik", "Kentsel ve Sosyal Altyapının İyileştirilmesi" ve "Yeni ve Yenilenebilir Tarım Uygulamaları" temaları Ajans olarak üzerinde yoğunlaşacağımız ve teknik ve mali desteklerle bu alanlarda gerçekleşecek yatırımları teşvik edeceğimiz konu başlıkları olacak.

Endüstriyel Gelişim ve Verimlilik Mali Destek Programı ile imalatta Ar-Ge ve yenilikçiliğin ön plana çıkarılması, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarının azaltılması için TR72 Bölgesi'nde endüstrileşmenin artırılması ve katma değeri yüksek ürün

imalatı için Bölge sanayisinin desteklenmesi hedeflenirken; Kentsel ve Sosyal Altyapının İyileştirilmesi Mali Destek Programı ile merkez ve kırsal alanlarda sosyal ve kentsel altyapının geliştirilmesi, dezavantajlı kesimlerin sosyal hayata dâhil olmalarının sağlanmasını amaçlamaktayız. Yeni ve Yenilenebilir Tarım Uygulamaları Mali Destek Programı ileyse tarımda çeşitliliğin ve katma değer artırılması, tarım altyapısının güçlendirilmesi ve modernizasyonu, yenilenebilir enerji kaynaklarının tarım alanında kullanılması ile TR72 Bölgesi'nde sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasını hedefliyor olacağız.

Ajans olarak gerçekleştirdiğimiz faaliyetlere destek veren birlikte hareket ettiğimiz kurumlara, bölgesel kalkınma yolunda sağlamış oldukları faydalardan dolayı teşekkürlerimizi sunarız.

2018 yılının bölgemiz ve ülkemiz için hayırlar getirmesi temennisiyle...

Ahmet Emin KILCI
Genel Sekreter V.

BİZDEN HABERLER

SİVAS SPORTİF HAVACILIK KULÜBÜ DERNEĞİ'NDEN BÜYÜK BAŞARI

Sivas Sportif Havacılık Kulübü Derneği, havacılık faaliyetlerinde başarı gösteren öğrencilerin yeterliliklerini artırmaya yönelik olarak; gençleri sosyal ve sportif aktivitelere yönlendirerek onlara bu konularda gelişim imkânı sunmak, meslek edindirmek, bilimsel okur-yazarlık becerisi kazandırmak, havacılık hakkında farkındalık yaratmak ve onları kötü alışkanlıklardan uzak tutmak amacıyla kurulmuş bir sivil toplum kuruluşudur. Bu amaç doğrultusunda ORAN Kalkınma Ajansı'yla işbirliği protokolü imzalandı.

Orta Anadolu Kalkınma Ajansı'nın destekleriyle Eskişehir, Ankara, İstanbul ve Sivas'ta olmak üzere toplamda 13 adet eğitim faaliyetleri düzenlendi.

Eğitimlerini tamamlayan Sivas Sportif Havacılık Kulübü Derneği öğrencileri ülkemizde Uluslararası Havacılık Federasyonu (FAI)

tarafından düzenlenen model uçak serbest uçuş yarışmalarına katılarak birçok başarı ve şampiyonluk elde ettiler.

Bu başarıların ardından Sivas Sportif Havacılık Kulübü Derneği'nin üç öğrencisi Türkiye Serbest Uçuş Milli Model Uçak Takımına seçildiler.

BAKKA'DAN KAYSERİ YDO'YA ZİYARET

Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı Bartın YDO Koordinatörü ve Ajans uzmanları ile Bartın Üniversitesi Öğretim Üyeleri, Kayseri Yatırım Destek Ofisi tarafından gerçekleştirilen başarılı uygulama örneklerini yerinde görmek ve tecrübe paylaşımında bulunmak amacıyla Orta Anadolu Kalkınma Ajansı'na ziyaret ettiler.

Ziyaretleri sırasında BAKKA'dan gelen misafirlerimiz sırasıyla Erciyes Teknopark, Sera ve ETTO kurumlarını, MOBİTEK ve KUMS ile KOSB Dış Ticaret İstihbarat Merkezini ziyaret etme ve bilgi alma imkânı buldular.

Daha sonra KOSB Müdürlüğüne giden misafirlerimize, KOSB Eğitim ve Destek Hizmetleri Müdürü Ali KULAK tarafından Ajans ve KOSB işbirliği ile gerçekleştirilen çalışmalarından bahsedildi. Son olarak Ajans desteği ile KOSB' de kurulmuş olan Dış Ticaret İstihbarat Merkezinin kuruluşu ve işleyişi hakkında bilgiler verildi.

Kayseri'de gördükleri kurumlardan ve almış oldukları bilgilerden son derece memnun olan BAKKA Uzmanları ve Bartın Üniversitesi Öğretim Üyeleri, ORAN 'ın paydaşları ile olan yakın işbirliğini takdir ettiklerini ve gördükleri ilgiden çok memnun kaldıklarını ifade ettiler.

İZLEME VE DEĞERLENDİRME SÜREÇLERİ İSTİŞARE TOPLANTISINA KATILDIK

9-13 Ekim 2017 tarihlerinde Kütahya'da Zafer Kalkınma Ajansının ev sahipliğinde düzenlenen İzleme ve Değerlendirme Birimleri iş süreçleri ve proje faaliyet destekleme yönetmeliği istişare toplantısına katılım sağlandı. Toplantıda, genel olarak izleme ve değerlendirme süreçleri ve değişen proje ve faaliyet destekleme yönetmeliği çerçevesinde izleme ve değerlendirme süreçlerinde yapılması gereken değişiklik konuları istişare edildi.

ERCİYES DAĞI, BİSİKLET TAKIMLARININ YENİ GÖZDESİ OLUYOR

Orta Anadolu Kalkınma Ajansı ile Kayseri Erciyes A.Ş. arasında imzalanan işbirliği protokolü ile Erciyes'te turizmin çeşitlendirilmesi ve 12 aya yayılması amacıyla Uzun Yol Bisiklet Yarışı Takımlarına yönelik "Erciyes Dağı Yüksek İrtifa Antrenman Merkezi" tanıtım çalışmalarına başlanmıştır. Bu çalışmalar kapsamında, Erciyes'in yüksek irtifa kamp olanaklarının uluslararası arenada tanıtımı amacıyla; bisiklet yarışı antrenörleri, federasyon ve kulüp yöneticileri ve bisiklet sporu dergilerinin editörlerine yönelik üç ayrı FAM TRIP organizasyonunun düzenlenmesine karar verilmişti. Bu Famtriplerden ilki, Erciyes A.Ş., ORAN ve Velo Erciyes'in katkılarıyla 5-6 Ekim 2017 tarihlerinde Erciyes'te düzenlendi.

FamTrip organizasyonunun ilkine; Ukrayna, Romanya, Kosova, Belçika ve Azerbaycan'dan Bisiklet Federasyonu Yetkilileri, Kulüp Yöneticileri, Takım Sahipleri, Sporcular ve Bisiklet Dergisi yöneticilerinden oluşan 15 kişilik bir grup katıldı.

Organizasyonun ilk gününde, ORAN Kalkınma Ajansı Kayseri Yatırım Destek Ofisi koordinatörünün konuşmasının ardından, katılımcılara Erciyes A.Ş. Yön. Krl. Bşk. Dr. Murat Cahid CINGİ ve Yön. Krl. Bşk. Yrd. Yücel İKİLER tarafından Erciyes Dağının, mevcut konaklama ve yol altyapısı, iklim ve irtifa özelliklerini anlatan bir sunum gerçekleştirildi.

Erciyes Dağı çevresinde 1100-1400 mt irtifa aralığında toplam 320 km uzunluğundaki potansiyel parkurlar gezildi. Konuklara

organizasyon boyunca Kayseri Yatırım Destek Ofisi uzmanları da eşlik ederek Kayseri ve Erciyes'in coğrafi, kültürel ve sosyal özellikleri hakkında bilgiler verdi.

Organizasyon sonrasında katılımcılar beğenilerini dile getirerek, Erciyes Dağı'nın yol bisikleti yarışçıları için dünya standartlarında ve çok daha kaliteli ve uygun fiyatlara kamp imkânı sunacağına inandıklarını ve önümüzdeki yıl Nisan - Ekim döneminde Yüksek İrtifa Antrenmanları için Erciyes'i tercih edeceklerini belirttiler. Katılımcılar ayrıca bu tarz merkezlerin sadece profesyonel takım ve sporcuların değil bisiklet sporu ile amatör olarak ilgilenen her yaşta maceracının ilgisini çekeceği ve önümüzdeki yıllarda özellikle amatör sporcular tarafından yoğun ilgi göreceğine inandıklarını da eklediler.

MADEN KENTİ SİVAS ZİRVESİ DÜZENLENDİ

Yeraltı kaynakları denildiği zaman Sivas, Türkiye'nin bu anlamda en zengin illerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır ki bu nedenle Maden Kenti olarak anılmaktadır.

Jeotermal kaynakları, maden suları, memba suları ile doğal taş ve metalik madenlerden demir başta olmak üzere son derece geniş bir rezerv yelpazesine sahip Sivas'ta, madencilik ve jeotermal kaynakların geliştirilmesi amacıyla 5 yıl aradan sonra, Maden Kenti Sivas Zirvesi düzenlenmiştir.

16-17 Kasım 2017 tarihlerinde gerçekleştirilen Maden Kenti Sivas Zirvesi-III kapsamında, toplam 7 oturumda 23 sunum gerçekleştirilmiş, sonuçları bir panel ve bir interaktif toplantıda değerlendirilmiştir.

ORAN ve Cumhuriyet Üniversitesi öncülüğünde yürütülen ve Sivas Valiliği, Sivas Belediyesi, Sivas Ticaret ve Sanayi Odası, MTA Orta Anadolu I. Bölge Müdürlüğü, Buruciye A.Ş. ile çeşitli kurum ve kuruluşların katkılarıyla gerçekleştirilen bu zirvenin sonucu

olarak; sektörün bilgilendirilmesi, bilinçlendirilmesi, doğru yönlendirilmesi, mevcut yatırımların geliştirilmesi ve yeni yatırımların gerçekleştirilmesi gibi önemli sonuçlar hedeflenmiştir.

Bu zirve ile madencilik sektörü tüm boyutlarıyla ele alınmış, Sivas'ın maden potansiyeli ve bu zenginliğin nasıl değerlendirileceği masaya yatırılmıştır. Yatırımcılar, sektör çalışanları, yetkililer ve akademisyenler bir araya gelerek, ekonomik bağlamda istihdam, katma değer ve ihracat getirisi sağlayacak önemli yeraltı zenginliklerimizi tartışarak kamuoyunun bilgisine sunmuş ve Sivas'ın sahip olduğu değerler ülke gündemine taşınmıştır.

MONTESORİ EĞİTİM MERKEZİ'NDE "EĞİTİCİNİN EĞİTİMİ" BAŞLADI!

Montessori Eğitimi, 2-6 yaş dönemi çocukların eğitimine yönelik Montessori Yöntemine hâkim öğretmenler yetiştirmeyi amaçlıyor. Bu eğitimi alan öğretmenler, Montessori Araçlarını yönetime uygun bir düzende öğrencilere sunma becerisi kazanma ve materyallerle birebir çalışma fırsatı bulacaklar. Bu kapsamda, "Eğitiminin Eğitimi"ne 25 kişilik 2 grup halinde 23.10.2017 tarihi itibarı ile Barbaros Anaokulunda başlandı.

Eğitimin ilk günü, ORAN Kayseri Yatırım Destek Ofisi ve İl Millî Eğitim Müdürlüğü temsilcileri Barbaros Anaokulunu ziyaret etti. Uluslararası Montessori Kuruluşu (AMI) sertifikasına sahip ve bu konuda yayımlanmış birçok kitabı da bulunan Uzman

eğitimci Emel Çakıroğlu, 5 gün sürecek olan eğitim programı hakkında katılımcılara bilgi verdi.

SİVAS İŞGEM PROJESİ KAPSAMINDA İSPANYA İNCELEME ZİYARETİ

Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA I) kapsamında Program otoritesi Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı olan Rekabetçi Sektörler Programı altında yaklaşık 7.2 milyon Avro hibe kazanılarak ORAN tarafından yürütülen Sivas İş Geliştirme Merkezi (İŞGEM) Projesi, dört ana bileşen halinde devam etmektedir.

Teknik Yardım bileşeni uluslararası çalışma ziyareti kapsamında proje yararlanıcısı ORAN ile ortaklar Sivas İl Özel İdaresi, Sivas Ticaret ve Sanayi Odası, Sivas Belediyesi ve Sivas Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü temsilcileri ve teknik yardım ekibinden oluşan bir heyet İspanya'da bir dizi ziyarette bulundu. İyi örnekleri yerinde incelemek ve benzer kurumlarla işbirliğinin temellerini oluşturacak ağlar kurmak amacıyla 5-13 Kasım 2017 tarihleri arasında gerçekleştirilen inceleme gezisinde, girişimcilik ve inkübasyon alanında önde gelen kentlerden olan Madrid, Bilbao ve Barcelona'daki kurumlar ziyaret edildi.

Ziyaret edilen kurumlar arasında Impact HUB Madrid, CDTI, Saoilan, Bic Araba, Barcelona Activa ve La Salle Technova bulun-

maktadır. Ziyaretlerde, kuluçka merkezi, iş geliştirme merkezi, teknokent ve kalkınma ajansı formasyonunda faaliyet gösteren bu kurumların edindiği bilgi birikimi ve tecrübelerden faydalanılmaya çalışıldı. Ayrıca, Sivas İŞGEM'e yönelik iletişim ağı oluşturma faaliyeti çerçevesinde söz konusu kurumlarla bağlantı kurulmuş oldu. Kurum ziyaretleri, Ajans tarafından proje ve Sivas'ı içeren bilgilendirme sunumu ile başlayıp, kurum sunumları ve karşılıklı görüşmeler neticesinde sona ermiştir.

BENİM İŞİM GİRİŞİM YARIŞMASINDA İLK 10 TAKIM BELLİ OLDU

ORAN ve Erciyes Teknopark işbirliği ile 23 Ekim 2017 tarihinde başvuruları alınmaya başlanan "Benim İşim Girişim" iş fikri yarışmasının 2. Aşama jüri değerlendirmeleri gerçekleştirildi.

Yarışmaya toplam 245 başvuru alınmış ve 1.Aşama olan ön elemeler sonucunda 71 proje takımı Erciyes Teknopark Sera Kuluçka Merkezi'nde ORAN tarafından finanse edilen "Girişimcilik Kampı"na katılmaya hak kazanmıştı. 2 hafta süren Kamp eğitimlerine devam eden toplam 42 takım 14 Aralık 2017 tarihinde çok değerli beş jüri üyesi karşısında ter döktü.

Yapılan puanlamalar sonucunda en yüksek puanı alan 10 girişimci takım, prototip üretim desteğini ve Sera Kuluçka merkezi prototip atölyesi olan LabErciyes'i kullanma hakkı kazandı. Ayrıca, girişimci takımların birer mentör ile eşleştirilerek bir sonraki elemeye hazırlanmaları hedefleniyor. Programın bundan sonraki bölümüne ait detaylar ve yarışmanın takvimini www.benimismgirisim.com sitesinden takip edebilirsiniz...

2017 YILI TEKNİK DESTEK PROGRAMI EYLÜL-EKİM DÖNEMİ SONUÇLARI AÇIKLANDI

Orta Anadolu Kalkınma Ajansı teknik destekler yoluyla TR72 Bölgesi'ndeki paydaşlarının kurumsal kapasitelerinin gelişimine katkı sağlamaya devam ediyor. Bu kapsamda Eylül-Ekim dönemi teknik destek dönemi değerlendirilmeleri sonucunda destek almaya hak kazanan kurumlar ile sözleşmeler imzalandı.

Tablo 1. 2017 TD Eylül-Ekim Dönemi Sözleşme İmzalanan Kurumlar

Referans No	Başvuru Sahibi Adı	Proje Adı
TR72/17/TD/0059	Kocasinan İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü	Kocasinan İlçesi Hijyenik Süt Üretimi Eğitimi
TR72/17/TD/0061	Sorgun İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü	Gölge Öğretmenlik Eğitimi
TR72/17/TD/0065	Kayseri Gıda Tarım Ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	Stratejik Plan Uygulama Eğitimi
TR72/17/TD/0066	Kayseri İl Müftülüğü	Engelli Bireylerde Mahremiyet Eğitimi
TR72/17/TD/0067	Kayseri İl Milli Eğitim Müdürlüğü	Kişisel ve Kurumsal İmajın İnşası

Kayseri İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün başvuru sahibi olduğu "Kişisel ve Kurumsal İmajın İnşası" isimli teknik destek faaliyeti kapsamında il milli eğitim müdürlüğüne bağlı okullarda görev alan yöneticiler için toplamda 3 gün sürecek eğitimler planlanmaktadır.

Kayseri İl Müftülüğü'nün başvuru sahibi ve Melikgazi Rehberlik ve Araştırma Merkezi'nin proje ortağı olduğu "Engelli Bireylerde Mahremiyet Eğitimi" isimli teknik destek faaliyeti ile 30 kurum uzmanına eğitim verilmesi planlanmaktadır. Bunun yanı sıra kurumlar tarafından seçilen yaklaşık 200 engelli bireyin ailesine 1 günlük seminer verilecektir.

Kayseri İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü'nün başvuru sahibi olduğu "Stratejik Plan Uygulama Eğitimi" konulu teknik destek faaliyeti kapsamında ise il ve ilçe müdürlüklerinde gö-

revli kurum personeline yönelik olarak kurum stratejik planının uygulanması eğitimi verilecektir.

Sorgun İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından uygulanacak "Gölge Öğretmenlik Eğitimi" teknik destek faaliyetinde kurum tarafından belirlenen 20 kişilik gölge öğretmen adayının eğitim alması sağlanacaktır. Eğitim neticesinde devreye alınacak gölge öğretmenlik sistemi, ilçede bulunan özel gereksinimi olan çocukların eğitim öğretim hayatına kazandırılmaları ve başarılı olmaları amacıyla çalışacaktır.

Kocasinan İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü'nün uygulayıcısı olduğu "Kocasinan İlçesi Hijyenik Süt Üretimi Eğitimi" faaliyeti kapsamında ise; süt üretiminde önemli bir noktada olan Kocasinan ilçesindeki paydaşların bilinçlenmesi, daha sağlıklı üretim konusunda eğitilmeleri hedeflenmektedir.

2017 Yılı Teknik Destek Programı kapsamında tamamlanan teknik destek uygulamaları ise şu şekildedir.

Referans No	Proje Adı	Başvuru Sahibi	Uygulama Tarihi
TR72/17/TD/0013	Çocukları Anlamak İçin	Develi Rehberlik ve Araştırma Merkezi	21-22 Ekim 2017
TR72/17/TD/0007	Çocuk Değerlendirme Testleri Eğitici Eğitimi	Sivas Valiliği	30-31 Ekim 2017
TR72/17/TD/0008	Özel Gereksinimli Çocukların Öğretmenlerine Yönelik Dil ve Konuşma Eğitimi Projesi	Sivas Milli Eğitim Müdürlüğü	6-7 Kasım 2017
TR72/17/TD/0001	Yahyalı Kaymakamlığı Kurumsal Kimliğe Kavuşuyor	Yahyalı Kaymakamlığı	13 Kasım 2017
TR72/17/TD/0012	Özgül Öğrenme Güçlüğü (ÖÖG) Bataryası Eğitimi	Kocasinan Rehberlik ve Araştırma Merkezi	13-14 Kasım 2017
TR72/17/TD/0009	Aile Danışmanlığı Eğitimi	Melikgazi Kaymakamlığı	14-18 Kasım 2017
TR72/17/TD/0037	Cumhuriyet Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Akreditasyon Eğitimi	Cumhuriyet Üniversitesi	14-16 Kasım 2017
TR72/17/TD/0015	Ulaş Kamu İhale Mevzuatı ve E-Devlet Eğitimi	Ulaş Kaymakamlığı	15-17 Kasım 2017
TR72/17/TD/0051	Personel Hizmet Standartlarını Artırma ve Sosyal Hayatta Başarı	Kayseri Valiliği	13-24 Kasım 2017
TR72/17/TD/0010	Sağlık Hizmeti Sunumunda Kurumsal Kültürün Geliştirilmesi ve Kapasite Kullanımı	Sivas Kamu Hastaneleri Birliği Genel Sekreterliği	23-30 Kasım 2017
TR72/17/TD/0054	Afetlere yönelik psikolojik ve sosyolojik yönetim	Kayseri İl Sağlık Müdürlüğü	5-6 Aralık 2017
TR72/17/TD/0041	İletişimin Güçlendirilmesi Projesi	DOĞANŞAR BELEDİYE BAŞKANLIĞI	11-12 Aralık 2017
TR72/17/TD/0032	Ulusal ve Uluslararası Fon Kaynakları ve Destek Mekanizmalarından Faydalanmak İçin Uygulamalı Proje Önerisi Yazma Eğitimi	ETTO Erciyes Teknotransfer Ofis Danışmanlık Hizm. San. ve Ltd. Şti.	18-20 Aralık 2017

FELAHİYE VE ÇAYIRALAN İLÇELERİNDE PCM EĞİTİMLERİ GERÇEKLEŞTİ

Orta Anadolu Kalkınma Ajansı uzmanlarınca verilen uygulamalı proje döngüsü yönetimi (PCM) eğitimleri, Felahiye ve Çayıralan ilçelerindeki eğitimlerle devam etti. Eğitimlere ilçelerde bulunan kamu kurumlarından proje ekipleri katıldı.

Eğitim Verilen Kurum	Eğitimci (ler)	Eğitim Tarihleri	Katılımcı Sayısı
Felahiye Kaymakamlığı	Tuba UZUNOĞLU	11-12 Ekim 2017	26
Çayıralan Kaymakamlığı	Metin ERGÖKTAŞ	18-19 Ekim 2017	12

ARAP TURİZMCİLER İLE ERCİYES KAYAK MERKEZİ TANITIM BULUŞMASI

ORAN tarafından 15-16 Aralık 2017 tarihinde organize edilen, TYDTA ve Türk Hava Yolları'nın katkılarıyla düzenlenen Arap Turizmci ile Erciyes Kayak Merkezi Tanıtım Toplantısı ve İkili İş Görüşmelerinde, Arabistan ve Kuveytli turizmcilere Erciyes Kayak Merkezi tanıtıldı.

Türkiye'nin önemli kış turizmi bölgelerinden olan Erciyes Kayak Merkezi'nde bir otelde düzenlenen programın açılış konuşmasını yapan Oran Genel Sekreter V. Ahmet Emin Kilci, Erciyes'e uluslararası turist gelmesi anlamında çalışmalar yapıldığını kaydetti. Kilci, "Biz kalkınma ajansı olarak Türkiye'deki bölgesel kurumlardan bir tanesiyiz. Kalkınma ajansları ilin ve bölgenin turizm yatırımı, sanayi ve ticaret anlamında yatırım ve yatırımcı ilişkilerini yönetmekte olan bir kamu kurumudur. Kayseri, Sivas ve Yozgat illerinde faaliyet göstermekteyiz. Yaptığımız bu tür organizasyonları gerek bağlı olduğumuz Kalkınma Bakanlığı gerekse Türkiye Yatırım Destek Ajansı ile koordineli bir şekilde yapıyoruz. Kayserimiz birçok turistik değere, esere ve alt yapıya sahiptir. Bu turistik değerlerin en önemlisi de şuan üzerinde bulunduğumuz Erciyes Dağı'dır. Özellikle son yıllarda yapılan yatırımlarla beraber Erciyes hem ülkemizin hem dünyanın sayılı kış turizm değerlerinden birisi oldu. Erciyes A.Ş. ile beraber Erciyes'e uluslararası turistlerin gelmesi için çok önemli çalışmalar yapıyoruz. Şu anda kış mevsiminde olduğumuz için kayaktan söz edebiliriz ama yaz aylarında da Erciyes Dağı bisiklet dâhil çeşitli spor aktiviteleri için de önemli bir merkezdir. Erciyes Dağı kayak severler için her türlü alt yapıya ve turistik değere sahip bir yerdir. Bu toplantının devamında sizlerden şehrimize ve kayak merkezimize gelecek olan misafirlerimizi yönlendirmenizi bekliyoruz. Birçok ülkede turistik anlamda ziyaretler yapmışsınızdır. Şunu çok rahatlıkla söyleyebilirim ki benim gitmiş olduğum ülkelerle Türkiye'deki turizm hizmet kalitesini karşılaştırdığımda otellerimizin ve diğer kurumlarımızın gelen turistlere olan bakış açısı çok farklıdır. Bizler elimizden geldiği kadar misafirlerimizin memnuniyet duyacağı her türlü imkânı sağlamaya çalışırız. Bizim hizmet kalitemizin sizlere hitap ettiğini anlamışsınızdır." ifadelerini kullandı.

Toplantıda konuşan Kayseri Erciyes A.Ş. Yönetim Kurulu Başkanı Murat Cahit Cıngı ise, Arap turizmcilere Erciyes Kayak Merkezi hakkında bilgiler verdi. Arap turizmcilerden sadece turist getirmek değil aynı zamanda yatırım yapmanın da önemine değinen Cıngı, "Kayseri'de 6 bin yıllık bir medeniyet tarihi, bölgede Kapadokya gibi dünyanın 8. harikası olan ve Erciyes gibi kış ve yaz sporlarına yönelik bir turizm yatırımı gerçekleşti. Aynı Avrupa'daki örneklerini aratmayacak şekilde Kayseri Büyükşehir Belediyemiz şu ana kadar 200 milyon Euro yatırımı ile dünya çapında bir kayak ve turizm merkezi oluşturdu. Burada görmüş olduğumuz bölgede özel sektörün yatırımı ile totalde 450 milyon Euro'luk yatırım miktarı hedefleniyor. Bulduğumuz otel de yine Suudi Arabistan'da oteli olan yatırımcımızın bu master plan kapsamında inşa ettiği çok yeni bir oteldir. Sizlere buraya sadece misafir getirmenizi, Arap dünyasındaki kardeşlerimizi Erciyes ile buluşturmanızı değil aynı zamanda yatırımcılar için

de burada bakir bir yatırım ortamı olduğunu vurgulamak isterim.

Arap Dünyasından sunumlar yaptık, o bölgelerde İsviçre, Fransa ve Avusturya'ya giden ve kayak yapan insanlar var. Burada bizlerin sizlere çok önemli sunduğumuz büyük avantajların başında 'Helal Kayak Merkezi Konsepti' geliyor. Biz bir Arap ülkesine gittiğimizde ezanı duyarak istediğimiz restoranda sorgusuz sualsiz yemek yemekten keyif alıyorsak aynı imkânları kayak yapan kardeşlerimize de teklif ediyoruz. Buraya geldiğiniz zaman sadece dağda kayak ve snowboard yapmak ile kalmıyorsunuz. 6 bin yıllık medeniyet tarihine 15 dakikada ulaşabiliyorsunuz. Dünya'nın 8. harikası olan Kapadokya'ya Erciyes'ten 1 saatte ulaşabiliyorsunuz. Burada bulunduğumuz süre içerisinde Erciyes'in özelliklerini yakından tanıyacaksınız. Biz burada özellikle uluslararası turizm camiasına yeniden yapılmış bir kayak merkezi olarak sizle beraber gelecek olan tüm misafirlere her türlü alt yapı hizmetini sunmaya ve memnuniyet garantisi vermeye hazırız." ifadelerini kullandı.

Konuşmaların ardından Erciyes A.Ş. Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Yücel İkiler, yaptığı sunumla katılımcılara Erciyes Kayak Merkezi ve etkinlikler hakkında bilgi verdi. Sunumun ardından bir Arap Turizm Firmasının Genel Müdürü Kamal İsmail, önümüzdeki tarihlerde Arabistan'dan Kayseri'ye direkt uçuş yapılacağına müjdesini verdi. Toplantıya İl Kültür ve Turizm Müdürü İsmet Taymuş ile Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürü Murat Eskici de katıldı.

yayınlarımız

TEŞVİKLER VE DESTEKLER REHBERİ

KOBİ'lerin ve Ar-Ge faaliyetlerinin desteklenmesi, yatırımların ve istihdamın artırılması, bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılması gibi amaçları gerçekleştirmek için farklı kurumlar tarafından destek mekanizmaları uygulanmaktadır. Teşvik uygulamaları bölgesel ve sektörel önceliklere göre gerçekleşebildiği gibi bölgesel bir farklılık gözetmeden şartları sağlayan kurum ve kuruluşların başvurabileceği şekilde de gerçekleşebilmektedir.

TR72 Bölgesi Türkiye'nin ortasında yer alan ve yüz ölçümü ile Düzey 2 bölgeleri arasında en geniş alana sahip bölgedir. Ajans'ın yapmış olduğu saha araştırmalarında ve yatırımcılarla olan görüşmelerde, girişimcilere sunulan imkânların farkındalığının yeterince olmadığı görülmüştür. Bu farkındalığı artırmak ve sağlanan destekleri doğru yatırımcılarla buluşturmak amacıyla Ajans bu çalışmayı hazırlayıp yararlanıcıların hizmetine sunmuştur.

Rehber, destek mekanizmalarını genel hatlarıyla açıklamayı ve adres göstermeyi sağlayacak şekilde tasarlanmıştır. Rehberde kurumların sağladıkları desteklerin miktarı, süresi, uygun başvuru sahipleri, içerdiği konular gibi özet bilgilere yer verilerek ilgili kurumların iletişim bilgileri sunulmuştur.

2017 YILI. TEKLİF ÇAĞRISI

ENDÜSTRİYEL GELİŞİM VE VERİMLİLİK

TR72/18/EGV

10
MİLYON ₺

TR72 Bölgesi'nde
KOBİ olarak faaliyet
gösteren gerçek
veya tüzel kişiler

YENİ VE YENİLENEBİLİR TARIM UYGULAMALARI

TR72/18/YTU

9
MİLYON ₺

Kar amacı
gütmeyen
kurumlar

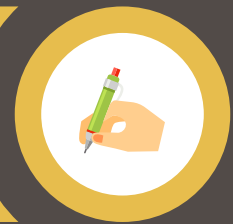
KENTSEL VE SOSYAL ALTYAPININ İYİLEŞTİRİLMESİ

TR72/18/KSA

8
MİLYON ₺

Kar amacı
gütmeyen
kurumlar

SON BAŞVURU TARİHİ
16.03.2018, CUMA

ÖNCELİKLER

1

TR72 Bölgesi'nde
Ar-Ge ve yenilikçiliğin
desteklenmesi

2

TR72 Bölgesi'nde patent,
faydalı model, endüstriyel
tasarım, marka gibi fikri
mülkiyet haklarının imalat
sanayinde yaygınlaştırılması

3

Sivas ve Yozgat illerinde
ürün çeşitlendirmesinin
sağlanması ve üretimde
kapasitenin artırılması

1

Tarımsal altyapının
güçlendirilmesi ve
modernizasyonu

2

Yenilenebilir enerji
uygulamalarının tarım
alanında kullanılması

3

Tıbbi ve aromatik
bitki üretiminin
yaygınlaştırılmasına yönelik
altyapı kurulumunun
desteklenmesi

1

Dezavantajlı grupların
sosyal uyum ve toplumsal
hayata katılım düzeylerinin
artırılması,

2

Eğitimde modern teknik,
yöntem ve uygulamaların
yaygınlaştırılması

3

Akıllı Şehir
uygulamaları ile yaşam
kalitesinin artırılması

Halil ANDIÇ Kurumsal Yönetim Birimi
[linkedin.com/in/halilandic](https://www.linkedin.com/in/halilandic)

YÖNETİMİN YETENEĞİNDEN YETENEĞİN YÖNETİMİNE

“Yetenek yönetimi, işletmenin bütün kademelerindeki yöneticiler arasında işbirliği ve iletişimi gerektiren; işgücü planlaması, personel alımı, eğitilmesi, geliştirilmesi, yeteneklerin gözden geçirilmesi, başarı planlaması, performans değerlendirme, sahip olunan yeteneklerin elde tutulması gibi çeşitli aşamaları içeren ve günümüzde birçok işletmenin zorunlu olarak karşısına çıkmaya başlayan bir yaklaşımdır.”

Küreselleşme, değişen rekabet koşulları, bilgi ve iletişim teknolojilerinin sürekli gelişimi, işletmelerin başarı sağlamlasında anahtar role sahip çalışanların işe alımı, eğitilmesi, geliştirilmesi ve yeteneklerinden uygun bir şekilde yararlanılması sürecini kapsayan yetenek yönetimi kavramı bugün insan kaynakları yönetiminde temel başarı faktörü haline gelmiştir.

Yetenek ile ilgili tanımları incelediğimizde kavramla ilgili çeşitli tanımlar bulunmaktadır:

Yetenek; bir kişinin bir şeyi anlama veya yapabilme niteliği ve kabiliyeti ya da bir duruma uyma konusunda organizmasında bulunan ve doğuştan gelen güç ve kapasitesidir.

İnsan kaynaklarında ise yetenek kavramı, bireyin potansiyel olarak herhangi bir konuda neleri daha iyi yapabileceği konusundaki becerisidir. İletişim yeteneği, ikna yeteneği, algılama yeteneği ve benzerlerini örnek olarak verebiliriz.

Yetenek Yönetimi ise;

“Yetenek yönetimi, şirketin karşılaştığı zorluklarla baş edebilmesi ve stratejilerini hayata geçirerek hedeflerine ulaşabilmesi için, ihtiyaç duyduğu yetenekler ile sahip olduğu mevcut yetenekleri arasındaki boşluğu sistematik olarak kapatmaya çalışan, merkezinde ‘insan kaynağının yer aldığı bir yönetim sürecidir.’”

Yetenek Yönetiminin başarıyla sürdürülebilmesi için öncelikle yapılanların üst yönetimce sahiplenilmesi gerekmektedir.

Sonrasında ise işletme kültürü, amaçları, hedefleri ve stratejileri ile bütünleşik bir yetenek yönetimi stratejisi oluşturulur. Bu süreçte üst yönetimin bilinçli olarak insan kaynakları departmanını desteklemesi gerekmektedir. Bu yönetim yaklaşımında, yetenekli kişilerin işletmeye çekilmesi, etkin geliştirme programları sayesinde elde tutularak katma değer yaratacak ortam sağlanması gereklidir. Ardından da yüksek

Yetenek Yönetiminin başarıyla sürdürülebilmesi için öncelikle yapılanların üst yönetimce sahiplenilmesi gerekmektedir.

performans gösteren kişiler etkin performans ve yetkinlik sistemleri ile değerlendirilir. Farklı performans gösterenler diğer kişilerden farklılaştırılarak inovatif tanıma ve ödüllendirme sistemlerinin uygulanması ile başarılı sonuçlar elde edilebilir. Bu durum işletmelerin yüksek performansa ve sonuç odaklı bir kültüre sahip olmasını zorunlu kılmaktadır.

Globalleşen dünyanın sert rekabet koşulları günümüz iş yaşamında köklü bir değişime neden olmuştur. Değişim sürecine uyum sağlayabilmek doğrultusunda şirketler yeniden bir yapılanma sürecine girmek zorunda kalmışlardır. Bu durum, ihtiyaç duyulan çalışan profiline de değişmesine neden olmuştur. Daha yetenekli, öğrenmeye aç ve hırslı çalışanların önemi gün yüzüne çıkmıştır. İşletme başarısı için yeteneğin giderek öneminin artması yetenekli çalışanlara olan bağımlılığı da arttırmıştır.

21.yüzyılın en temel karakteristik özellikleri olarak nitelenen bu değişim ve gelişmelerin bir sonucu olarak, bilgiden pozitif enerji yaratabilen en değerli ve benzersiz kaynak şeklinde ifade edilen nitelikli insan gücü ve sahip oldukları yetenekler, işletmelerin rakiplerine karşı rekabet avantajı elde edebilmeleri

ve belirlenen hedeflere ulaşabilmelerinde belirleyici unsur haline gelmiştir. Gelinen bu noktada, iş görenlerini kaynak gibi kullanma anlayışı yerini yeteneklerin yönetilmesine bırakmış; her bir çalışan farklı düzeylerde potansiyel birer yetenek olarak görülmeye başlanmıştır. Bunun farkında ve bilincinde olan işletmeler, yetenekli bireyleri keşfetmek, onları cezbetmek, işletmede tutabilmek ve potansiyellerinden azami ölçüde yararlanabilmek için özgün ve sıra dışı uygulamaları hayata geçirmeye başlamışlardır.

KAYNAKÇA:

- 1) Hüseyin Çırpan ve Aykut Şen, "İşletmelerde Yenilikçiliği Geliştirmede Etkili Bir Araç Yetenek Yönetimi" Eflatun Eğitim ve Danışmanlık, Eylül 2009
- 2)Türk Dil Kurumu Sözlüğü, www.tdk.gov.tr (20 Aralık 2017)
- 3)Mehmet Altınöz, "Yetenek Yönetiminin Algılaması üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma" Çukurova Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü, Adana, 2010
- 4)Hüseyin, Çırpan, Aykut Şen, "İşletmelerde Yenilikçiliği Geliştirmede Etkili Bir Araç Yetenek Yönetimi", Çerçeve Dergisi, İstanbul, 2009
- 5)Murat, Çelik, "Yetenek Yönetimi Yaklaşımı" İstanbul Ticaret Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2011

Nimet TAHTASAKAL
Kurumsal Yönetim Birimi

KADİR PÜRLÜ ile YÜRÜTÜLEN PROJELER VE FAALİYETLER ÜZERİNE SÖYLEŞİ

Sivas İl, Kültür ve Turizm İl Müdürü Kadir PÜRLÜ ile yürütmekte oldukları projeler ve faaliyetler üzerine bir söyleşi gerçekleştirdik.

Bu yıl, 1217 tarihinde Selçuklu Sultanı I. İzzeddin Keykâvus tarafından yaptırılmış olan Sivas Darüşşifası'nın 800. yapım yılıydı. Yıl boyunca "Sivas Darüşşifası'nın 800. Yılı" adıyla çok sayıda etkinlikler düzenledik.

Bize kısaca kendinizden ve kurumunuzdan bahsedebilir misiniz?

Sivas Merkez İlçeye bağlı Karalar Köyünde 1959 yılında doğdum. İlköğrenimimi köyümde, orta öğrenimimi Sivas'ta, yükseköğrenimimi ise Ankara'da tamamlayarak 1981 yılında Sivas Endüstri Meslek Lisesine öğretmen olarak atandım. Uzun yıllar Sivas'ta öğretmen ve idareci olarak çalıştıktan sonra, 2004 yılının Mart ayında Sivas İl Kültür ve Turizm Müdürlüğüne atandım ve halen bu görevi sürdürmekteyim.

Sivas kültürüyle ilgili sekiz kitap yayınladım, ellinin üzerinde makalem ve bilimsel toplantılarda sunmuş olduğum bildirimim bulunmaktadır.

Müdürlüğümüz, 4848 Sayılı Kanun doğrultusunda kurulmuş olan Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı bir kamu kurumudur. İl sınırları içerisindeki tüm Devlet Kütüphaneleri ve Müzeleri Müdürlüğümüze bağlıdır. İlimizdeki kültür ve turizm çalışmalarlarıyla ilgili her türlü resmi iş ve işlemler Müdürlüğümüzce yürütülmektedir. Valiliğimize bağlı bir Müdürlük olarak halen Sivas Atatürk Kültür Merkezindeki birimlerimizde hizmetimizi sürdürmekteyiz.

Sivas hem kültür hem de turizm açısından öne çıkan bir şehir, kurum olarak düzenlediğiniz güncel etkinlikleriniz nelerdir?

Kültürel alanda birçok etkinliklerimiz mevcut. Öncelikle kurslarımızdan bahsetmek istiyorum. Şehir kültürünü kucaklayan ve onu yaşatmaya yönelik kurslar açıyoruz. Hüsni Hat, Ebru, Tezhip, Kalem İş, Çinicilik kurslarımız devam ediyor. Amatör olarak faaliyetlerini sürdüren Atatürk Kültür Merkezi Türk Sanat Müziği Korosu, Muzaffer Sarısözen Türk Halk Müziği Korosu, Ak Saçlılar Türk Halk Müziği Korosu Müdürlüğümüzün himayesinde çalışmalarına devam etmekte ve her yıl verdikleri konserlerle Sivas Halkının beğenisini toplamaktadırlar. Halk Oyunları Topluluğumuz çalışmalarını sürdürmekte, bu kapsamda oluşturulan Kadın ve Erkek Halay Ekiplerimiz etkinliklerimize renk katmaya devam etmektedir. Bağlama Kursu, Saz ve Nota Kursu, Osmanlıca Kursu, Diksiyon ve Tiyatro Kurslarımız halen devam etmektedir. Tüm bu kurslarımızdan belge alan katılımcılar hem kendisini geliştirmekte hem de Milli Kültürümüze önemli katkı sağlamaktadırlar.

Bu yıl, 1217 tarihinde Selçuklu Sultanı I. İzzeddin Keykâvus tarafından yaptırılmış olan Sivas Darüşşifası'nın 800. yapım yılıydı. Yıl boyunca "Sivas Darüşşifası'nın 800. Yılı" adıyla çok sayıda

“Projelerimiz hayata geçtiğinde şehrimizin kültür hayatına ve turizmine önemli katkılar sunulmuş olacaktır.”

etkinlikler düzenledik. “Makamdan Şifaya Türk Müziği Konseri”, “Tezhip ve Minyatür Sanatıyla Sivas Darüşşifası Sergisi”, “Sivas Darüşşifası’nın 800. Yılı Anısına XIII. Türk Tıp Tarihi Kongresi”, “Cerrahinin Ana Vatanı Anadolu Resim Sergisi”, “Anadolu Toplumlarında Şifa Arayışı, Tıp Aletleri Sergisi” bu etkinliklerden bazılarıdır.

Ayrıca, Sivas’ın yaşayan insan değerlerini onure etmeye yönelik her yıl hazırladığımız “İçimizden Biri” adlı programlarımız da devam etmektedir.

Kurum olarak Sivas’a değer katmak adına hazırladığınız ya da yürütmekte olduğunuz bir proje var mı?

Bir değil bu güne kadar birçok projeler hazırladık. Tamamlananlar içerisinde, Sivas Arkeoloji Müzesi Projesi, Sivas İl Halk Kütüphanesi Projesi, Dünya Mirasının 40. Yılında 40 Ülkeyle UNESCO Sivas Buluşması Projesi, AKM Gelişiyor Hizmetimiz Güzelleşiyor Projesi, gibi önemli olan Projeleri sayabiliriz.

Bu projelerimiz sonucunda Sivas Orta Anadolu’nun en modern arkeoloji müzelerinden birine kavuştu. Yine, Milli Kütüphaneden sonra Türkiye’nin ikinci büyük kütüphanesine kavuştu ki günlük ortalama 1500 kişi, yıllık ise 500.000 kişi bu kütüphane-

den hizmet almaktadır. Dünya Mirasının 40. Yılında 40 Ülkeyle UNESCO Sivas Buluşması Projesiyle ilimiz Sivas’a davet edilen ülkeler nezdinde önemli bir prestij kazandı. AKM Projesiyle ise Kültür Merkezimiz restore edilerek hem iç birimlerine hem de sunulan hizmete büyük bir kalite kazandırıldı.

Devam eden projelerimiz arasında ise, Sivas Kültür Merkezi Projesi, Aşık Veysel Kültür ve Sanat Evi Projesi, Sivas Kalesindeki Tarihi Saat Kulesinin Yeniden Canlandırılması Projesi, Yukarı Kızırmak Kültür ve Doğa Yolu Projesi, Koyulhisar Söbüce Yaylasının Yayla Turizmi Merkezi İlan Edilmesi Projesi, Sivas 1000 Temel Eser Projesi, gibi projelerimizi sayabiliriz.

Bu projelerin yanısıra, henüz resmiyet kazanmayıp ön hazırlıklarıyla meşgul olduğumuz projelerimiz mevcuttur. Bunlar arasında, Sivas Açık hava Müzesi Projesi, Sivas Etnografya Müzesi Projesi, Sivas Kent Arşivi Projesi, Sivas Yıldızdağı Kış Sporları Turizm Merkezinin Uluslararası Düzeyde Tanıtımı Projesi bulunmaktadır.

Bu projelerimiz hayata geçtiğinde şehrimizin kültür hayatına ve turizmine önemli katkılar sunulmuş olacaktır.

“ORAN’ın desteğiyle, “Sivas Darüşşifasının 800. Yılı”, “EMITT 2018 Fuarı”, “Sivas Turizm Kongresi”, “Sivas 1000 Temel Eser Projesi Bazı Kitaplarının Yayınlanması” gibi önemli projeleri yürütmekteyiz.”

Orta Anadolu Kalkınma Ajansı’nın desteği ile yürütmekte olduğunuz turistik ve kültürel projeleriniz nelerdir?

Biraz önce bahsetmiş olduğum “AKM Gelişiyor Hizmetimiz Güzelleşiyor Projesi” Orta Anadolu Kalkınma Ajansı’nın desteği ve Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın da eş finansman sağlamasıyla tamamlandı. Yine, Ajansın desteği ve Bakanlığımızın eş finansmanı ile hayata geçirilip tamamlanma aşamasına gelen “Âşık Veysel Kültür ve Sanat Evi Projesi” de zikredilmeye değer bir projedir.

Şu anda Ajansımızın desteğiyle, “Sivas Darüşşifasının 800. Yılı”, “EMITT 2018 Fuarı”, “Sivas Turizm Kongresi”, “Sivas 1000 Temel Eser Projesi Bazı Kitaplarının Yayınlanması” gibi önemli projeleri yürütmekteyiz.

Orta Anadolu Kalkınma Ajansı’nın desteği ile yürüttüğümüz bu projeler sayesinde 800. Yılı kutladığımız Sivas Darüşşifasına dikkat çektik. Darüşşifanın bezemelerini tezhip ve minyatür sanatı yoluyla çizdirerek kitabını yayınladık ve bu surette gelecek kuşaklara bir mesaj, kalıcı bir eser hediye etmiş olduk. Ocak 2018 ayı içerisinde İstanbul’da düzenlenecek olan EMITT 2018 Fuarında ilimizi en güzel şekilde tanıtmak için bir fırsat yakaladık. Sivas 1000 Temel Eser Projesimizin çok önemli 8 kitabını başta Valimiz Sayın Davut Gül ve ORAN’ın destekleriyle yayın-

ladık. Bunlar bir şehrin kültür ve turizmüne verilebilecek önemli katkılardır. ORAN'a ve tüm çalışanlarına teşekkür ediyoruz.

Kış turizmi denince akla gelen yerlerden birisi de Yıldız Dağı, burada bulunan kayak merkezi ile ilgili beklentileriniz ve projeleriniz nelerdir?

Beklenti ve projelerimizi iki ayrı başlık altında ifade etmek mümkün. Bunlardan birincisi: Yıldız Dağı Kış Sporları Turizm Merkezinin "Kış Turizmi" kapsamında değerlendirilmesi ve hak ettiği yere getirilmesidir. Bunun için yapılması gereken ilk iş, turizm merkezinin ulaşım, konaklama ve altyapı eksikliklerinin tamamlanmasıdır. Bu ihtiyaçları gidermeye yönelik çalışmalar, Valiliğimizin himayesinde ilgili kurumlarca yürütülmektedir. Hemen peşinden yapılması gereken iş ise planlı, düzenli ve etkili tanıtımdır.

İkinci önemli konu ise Yıldız Dağı'nın "Dağ Turizmi", "Ekoturizm", "Yayla Turizmi" ve "Alternatif Turizm" çeşitlilikleriyle birlikte ele alınarak kayak etkinliğinin olmadığı diğer aylarda da hizmete açık tutulması ve hedef kitlenin bu alana getirilmesinin sağlanmasıdır. Elbette bu kolay bir iş değildir. Ancak yatırım yapılan bu alanın daha çok kazanması ve geleceğe taşınması için bu çalışmalar yapılmalıdır.

Beklenti ve projelerimize gelince; biz son üç yıldır yapmış olduğumuz tüm tanıtım etkinliklerimizde Yıldız Dağı'na büyük önem veriyor, stantlarımızın ana konusu içine Yıldız Dağı'nı alıyoruz. 2018 Şubat ayı içerisinde ilimizde gerçekleştirilecek olan Sivas Turizm Kongresi'nin ana teması "Yıldız Dağı Kış Sporları Turizm Merkezi" olarak belirlenmiştir.

2017 Kasım ayı ortalarında Erzurum'da düzenlenen I. Kış ve Dağ Turizmi Kongresine katıldım. Bu etkinliğe dünyanın birçok

yerinden kayakçılar, tesis sahipleri ve uzmanlar geldiler. Çeşitli konuşmalar oldu, bildiriler sunuldu. Tüm konuşmalardan çıkardığım sonuç şu oldu: Öncelikle Sivas'ta kayak sporunu sevdirmemiz, kayakçı yetiştiren eğitim tesisleri açmamız, Yıldız Dağı'nı Sivaslı sporcularla doldurmamız ve bu surette bu alana Sivaslılar olarak bir canlılık katmamız gerekiyor. İkinci aşamada ise turizm merkezimizin eksikliklerini tamamlayıp etkin tanıtımlarla Sivas dışından bu tesislere konuklarımızın gelmesini sağlamaktır. Üçüncü aşama ise kalitemizi gittikçe artırarak bu alana gelen tüm konuklara güler yüzle üstün hizmet sunmaktır.

Yukarı Kızılırmak Kültür ve Doğa Yolu Projenizden kısaca bahsedebilir misiniz?

Sivas İl sınırları içerisindeki tarihi Eğriköprü'den başlayıp Kızılırmak'ta Kızılırmak'ın doğduğu kaynaklarda sona eren bir kültür ve doğa yolu projesidir. Gerek kültür yolları gerekse de doğa yollarında seyahat etmek son yıllarda büyük trend kazanmıştır. Çok gelir getiren bir turizm etkinliği olan bu rotaların ilimizde de oluşturulması amacıyla bu proje başlatılmıştır. Sivas ile Zara arasındaki tüm kültürel ve doğal değerlerin envanteri çıkarılarak gezi haritasına işlenmiştir. Hazırlanan bu harita bastırılarak Türkiye genelindeki seyahat acentalarına, rehberlere ve ilgili diğer kişi kurum ve kuruluşlara gönderilmiştir. Projenin ikinci safhası olan Zara-İmranlı arasındaki güzergâha ait haritanın hazırlanmasına ise 2018 yılında devam edilecektir.

Yayınınızda Kurumumuza yer vermenizden dolayı teşekkür ediyor çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

Kadir Pürlü'ye vermiş olduğu bilgiler ve keyifli sohbeti için teşekkür ediyoruz.

Metin ERGÖKTAŞ
İzleme ve Değerlendirme Birimi
www.linkedin.com/in/metinergoktas

VERİ'DEN "BİLGİ"YE BİR KEŞİF YOLCULUĞU VERİ MADENCİLİĞİ

İnsan'ın bir tüketici veya kullanıcı olarak çevresiyle etkileşimi artık sadece ihtiyaç bağlamında gerçekleşmiyor. Gün geçtikçe bu etkileşim arz-talep denklemiyle açıklanamayacak derecede de karmaşıklaşıyor. Artık pazarlama karması "arz talebi doğurur" olgusu etrafında şekilleniyor. Hayatın olağan akışı gittikçe daha hızlı ve tempolu bir keyfiyette devam ediyor. Modern insan eskiye göre çok daha kısa bir zaman diliminde çok daha yoğun işlerin kuşatması altında. Bunun sonucunda insanın çevresiyle etkileşimi ve dolayısıyla bağımlılığı artıyor. Günlük hayatın içinde artık çok daha fazla yapacak iş var, çok daha fazla insanla etkileşim kurmak zorundayız.

1940'lı yıllarda vakum tüplü bilgisayarlardan günümüzün mikroişlemcili mimarisine sahip 4. nesil bilgisayarlarına kadar, bilgi iletişim teknolojilerinin günlük hayatımıza entegrasyonu gün geçtikçe daha kuşatıcı ve yoğun bir kıvamda devam ediyor. Artık bilgi iletişim araçları ve uygulamaları hayatımızın daha fazla yerinde karşımıza çıkıyor. İnternetin günlük ve iş hayatının vazgeçilmez bir parçası haline gelmesi, hayatımızın gittikçe artan bir şekilde dijitalleşmesi ve ileri teknoloji ürünlerin son kullanıcı düzeyinde alınabilir bir meta olarak kullanımının yaygınlaşması sonucunda bizi hayatımızı çepeçevre saran bir dijital veri geçişiyle yüz yüze getirdi. Artık spor yaparken, hastane ziyaretlerimizde, kredi kartımızla alışveriş yaparken, işyerimizde satış yaparken, e-posta gönderilerimizde vb. oluşan yığın verinin büyüklüğü bize bu konuda yeteri kadar fikir veriyor. Şüphesiz ki sosyal medya etkileşimi de oluşan verinin hacmini ve boyutunu hızla artırıyor. Her ay Youtube'da 4 milyardan fazla video izleniyor, 200 milyon aktif kullanıcı günde yaklaşık 400 milyon tweet gönderiyor. Facebook'ta günlük olarak paylaşılan içerik miktarı 30 milyarı buluyor. Tüm dünyadaki veri hacminin %90'ının son iki yıl içinde üretildiğini ve 2015 yılında 7,9 zettabayt olan yaklaşık veri büyüklüğünün 2020 yılında yaklaşık 35 zettabayt olacağı düşünüldüğünde hayatımızın çepeçevre bir büyük veri ya da yığın veri ile sarıldığı geçişiyle karşı karşıya olduğumuzu anlayabiliriz. Hem etkileşim halinde olduğumuz süreçler (kredi kartları, hastane kayıtları, e-posta trafiği, sosyal medya paylaşımları, atomize iş süreçleri, endüstriyel uygulamalar vb.) hem de bu süreçlerde kullandığımız enstrümanların her biri (CNC tezgâhlar, tabletler, barkod okuyucular, uydular, akıllı telefonlar vb.) yapısal ve yapısal olmayan devasa veri üreticilerine dönüşmüş durumda. Burada temel olarak üretilen devasa boyutlardaki veriye ait üç temel nitelikten bahsetmek gerekiyor; Hacim, çeşitlilik ve hız. Bilgi teknolojilerinin insan hayatının temel fonksiyonlarına ve endüstriyel süreçlere yoğun entegrasyonu üretilen verinin hacmini önemli ölçüde artırırken, üretilen verinin çeşitliliği de pekâlâ göz kamaştırıcı bir şekilde karmaşıklaşmıştır diyebiliriz. Bir otomasyon sisteminin veya esnek üretim hücresinin parçası olan CNC tezgahının ürettiği veri ile twitter da ki, yahut bir hastanenin tahlil ve tetkik raporlarındaki verilerin gerek boyut gerekse de nitelik açısından geniş ölçekli bir çeşitlilik arz ettiği söylenebilir. Bu anlamda veri çeşitliliği kapsamında temel olarak yapısal ve ya-

pisal olmayan veri olmak üzere biçimsel olarak iki türlü veriden bahsetmek mümkündür. Yapısal veriler aslında klasik anlamda ilişkisel veri tabanı mantığıyla bir araya getirilmiş, depolanmış ve aralarında belli anahtar alanlar vasıtasıyla ilişkilendirilmiş verilerdir. En basit anlamda bir excel sayfasında tuttuğumuz veri tipik bir yapısal veri örneğidir. Bu tarz verileri okumak,

anlamlandırmak, sınıflamak ve yorumlamak kolaydır. Veriler arasında dikeyde bir ölçeklenebilirlik söz konusudur. Bununla birlikte twitter'da ki bir tweetin analiz edilmesi, facebook'a giriş yapılan farklı formatlardaki verinin yorumlanması yahut hastanede oluşturulan raporların birbiriyle karşılaştırılması klasik yapısal veri yapısıyla açıklanamayacak bir karmaşıklık içerir. Verinin yatayda ölçeklenebilirliği söz konusudur. Bu tarz verilere yapısal olmayan veri adı verilir. Analiz edilmeleri, yorumlanmaları yapısal veriler kadar kolay değildir.

Veriler NoSQL (Not Only SQL) denilen ve geleneksel ilişkisel veritabanı mantığına bağlı kalmayan yapılar üzerinde depolanır. Verinin sorgulanması ve analizi için klasik SQL (Structured Query Language) sorgulama ara yüzünden farklı olarak, JSON ve XML gibi ara yüzlerin kullanılması söz konusudur. Dolayısıyla oluşan verinin hacmi yanında bu bağlamda çeşitliliğinden de söz edilebilir. Oluşan çok çeşitli nitelikteki devasa hacimli verinin bir diğer özelliği çok hızlı üretiliyor olmasıdır. Facebook'a dakikada yaklaşık 136 bin resim yükleniyor. Bir Boeing 737 motoru uçuş esnasında her 30 dakikada bir 10 terabayt veri üretiliyor. Bir araç çalışması sırasında yaklaşık 100 farklı sensörden veri okuyor. Çok yüksek hacimlerde çok çeşitlilik arz eden verinin çok hızlı üretildiği bir zamanda yaşıyoruz. Peki bu ne anlama geliyor?

Veriler harfler gibidir. Yalnız başlarına bir anlam ifade etmezler. Bir harfin sadece anlamlı bir kelime öbeği içinde anlam kazanabilmesi gibi, anlamlı çıkarımlar yapılabilecek ve gerçek dünyada karşılığı olan bir anlamsal bütünlük içerisinde bir anlam kazanabilirler. Yani veriler tek başlarına hiçbir şeydir aslında. Bütün mesele o devasa verilerin birlikte işaret ettikleri ve çoğunlukla gizli kalmış, keşfedilmemiş anlamlı sonuçları, çıkarımları, örüntüleri, desenleri ortaya çıkarabilmektedir. Tam bu noktada karşımıza çıkan veri madenciliği (data mining) veya veritabanından bilgi keşfi (Knowledge Discovery From Databases); büyük ölçekli, çok çeşitli ve hacimli veri yığınları

Veri madenciliğinin disiplinler üstü bir keyfiyete haiz olduğu söylenebilir. Başta istatistik, veri tabanı teknolojileri, makina öğrenmesi, veri görselliği, yapay sinir ağları, yapay öğrenme, yapay zeka ve görselleştirme gibi bir çok farklı disipline ait teknikleri kullanır.

içerisinden bazı algoritmalar yardımıyla daha önce bilinmeyen gizli kalmış ilişki, örüntü ve kuralların keşfi anlamına gelmektedir. Öğrenmenin temeli "işlenmiş veriye" diğer bir deyişle "bilgiye" dayanır. İnsan tecrübelerinden elde ettiği verileri kendi zihninde işleyerek bilgiye dönüştürür. Telefonunuzun ne yazmak isteyeceğinizi daha önce yazdıklarınızdan yola çıkarak tahmin etmesi, e-ticaret sitelerinin yaptığınız veya tıkladığınız reklamlara dayanarak size önerilerde bulunması bu tarz bir dönüşümün sonucunda mümkün olmaktadır. Yığın verinin içinde gizli kalmış anlamlı desenlerin keşfedilmesi; müşterilerinin satınalma alışkanlıklarından yola çıkarak tüketici davranışlarını profillemek ve bu profillere uygun pazar ve müşteri segmentleri oluşturmak isteyen işletmeler için önemlidir. Müşterilerinin hangi ürünleri sıklıkla birlikte aldıklarının tespiti (Pazar sepeti analizi), müşteriye özel kampanyalar yapılabilmesini mümkün kılarken market yerleşiminin nasıl olması gerektiği konusunda fikir verebilir. Müşterilerinin ödeme alışkanlıklarının nasıl olduğu, hangi gelir düzeyinde oldukları, aldıkları kredinin tutarı gibi verilerin arasındaki bağlantının tanımlanması bankalara kredi skorlama stratejilerinin nasıl oluşturulması gerektiği hususunda bir vizyon sunacaktır. İnsanda yaklaşık yüz bin gen

olduğu düşünüldüğünde hastalıklara yol açan gen sıralama örneklerinin tespitinin normal şartlarda çok zor olduğu açıktır. Veri madenciliği teknikleri arasında kullanılan sıralama örnek analizi ve benzerlik arama yöntemleri ile DNA verisi üzerinde analiz yapmak ve hastalıklı olabilecek gen sıralamalarının tespiti mümkün olabilecektir. Veri madenciliği teknikleri pazarlama, biyoloji, bankacılık, sigortacılık, borsa, perakendecilik, telekomünikasyon, genetik, sağlık, bilim ve mühendislik, kriminoloji, endüstri, istihbarat alanlarında yoğun olarak kullanılmaktadır. Bununla birlikte, veri madenciliği teknikleri özellikle; müşterilerin satın alma örüntülerinin belirlenmesi, Pazar sepeti analizi (Market Basket Analysis), satış tahminleri, çapraz satışlar, sigorta dolandırıcılığı, kredi kartı dolandırıcılığı, hastalıkların tanısında karar destek sistemleri olarak, istatistiksel kalite kontrol yöntemlerinin yerine yoğun olarak kullanılmaktadır.

Veri madenciliğinin disiplinler üstü bir keyfiyete haiz olduğu söylenebilir. Başta istatistik, veri tabanı teknolojileri, makina öğrenmesi, veri görselliği, yapay sinir ağları, yapay öğrenme, yapay zeka ve görselleştirme gibi bir çok farklı disipline ait teknikleri kullanır. Bu disiplinler arasında ki sınırları tayin etmek

zor olduğu gibi, veri madenciliği ile bağlantılı olduğu disiplinler arasındaki sınırları tayin etmek veya keskinleştirmek de zordur. İstatistik teknikleri yoğun olarak kullanılmasına karşın klasik istatistikten ayrıldığı noktalar vardır. Veri madenciliği teknikleri, kolaylıkla mantıksal kurallara ya da görsel sunumlara çevrilebilecek, çoğunlukla nitel modellerin çıkarılması amaçlar. Veri madenciliği tekniklerinin içerisinde parametrik ve doğrusallık gibi varsayımları buldurumaması sayesinde klasik istatistiğin regresyon ve zaman serisi analizlerinin yerine farklı yaklaşımlar barındırır. Veri madenciliğinin da-yandığı büyük veri (big data) yaklaşımından önce klasik istatistik içindeki bir yığın içerisinden alınan "örneklem" mantığının aslında başlı başına bir kısıt olduğunun, ya da yapay prangalar olduğunun pek farkında değildik. Büyük veriye kadar örneklem yaklaşımı genel kabul görmüş bir standarttı. Oysaki verinin tamamını kullanmak, onun kısıtlı parçalarıyla uğraştığımızda asla göremeyeceğimiz şeyleri görmemize yardımcı olur. Büyük veri, örneklemelerin erişemeyeceği bütüne ait kısıtlıların çok daha net bir resmini gösterir bize. Bu bağlamda veri madenciliği, bir ucu büyük veriye çıkan istatistikle çok sıkı fıkı bağları olmasına rağmen ondan köklü olarak farklılaşan yaklaşımlara da sahip disiplinler üstü bir bilimdir.

Veri madenciliği süreçlerinde kullanılan algoritma ve teknikler temel olarak; Sınıflama ve regresyon (classification and regression), kümeleme (clustering) ve birliktelik kuralları (association rules) olarak üç ana başlık altında toplanır. Bu yazının konusu veri madenciliği süreçleri ile ilgili genel bir fikir vermek olduğundan bu tekniklerin detayına değinilmeyecektir. Sınıflama Algoritmaları veri ambarındaki gizli örüntülerin ortaya çıkarılması yoluyla sınıflandırma kurallarının keşfedilmesi yolunu izler. Bu amaçla karar ağaçları gibi enstrümanlar kullanılarak veriler, aralarındaki ilişkisellik durumuna göre sınıflandırılır. Bankaların müşterilerini statü, borç ve gelir durumuna göre sınıflandırarak kredi skorlaması yapması en basit örneklerinden biridir. Kümeleme analizi ise temelde denetimsiz öğrenme denen kavrama dayanır. Denetimsiz öğrenme önceden sınıflar belli değilken yapılan örüntü çıkarma işlemidir. Örneğin veri ambarındaki kayıtlarla ilgili herhangi bir cinsiyet bilgisi mevcut değilken cinsiyet bilgisine dayalı yapılan bir kural çıkartma işlemi denetimsiz öğrenme olarak adlandırılır. Kümeleme analizi aralarında belirli ilişkiler bulunan verilerin keşfedilen (öğrenilen) davranışlarına göre kümelenmesi esasına dayanır.

Bilgisayar biliminde ses, karakter ve resim tanınması, DNA analizi ile makine öğrenmesi (machine learning) ağırlıklı olarak kümeleme analizine dayanan çalışmalar sonucu yürütülür. İstatistiksel anlamda ise çok değişkenli tahmin ve örüntü tanıma (pattern recognition) konuları kümeleme analizinden faydalanır. Birliktelik kuralları (association rules) ise veriler arasındaki ilişkileri tanımlayan bir algoritma grubudur.

En yaygın ve popüler kullanımı pazar sepet analizi (market basket analyses) denilen ve müşterilerin en çok hangi ürünleri birlikte aldıklarını tespit eden analizlerdir. Buradan yola çıkarak sözgelimi kokusuz losyonla birlikte kalsiyum, magnezyum takviyesi gibi kadınların gebelik süreçlerinde kullandıkları ürünleri birlikte alan müşterilerin tespit edilmesi, sonucunda ise belirli müşteri davranışlarının ve müşteri gruplarının tespiti ile onlara özel pazarlama karmasının geliştirilmesi faaliyetleri mümkün olabilmektedir. Birliktelik kuralları algoritmaları, sonuç olarak veri öbekleri arasındaki probabilistik korelasyonu tanımlar. Korelasyon sık sık birlikte gözlenen olayları ifade eder.

Veri madenciliği tekniklerinde şüphesiz ki temel sermaye "veri" nin kendisidir. Dolayısıyla işlenecek verinin kalitesi kritik önem taşır ve veriden bilgiyi keşif süreçlerine başlamadan önce mutlaka elde edilen veriler üzerinde belirli bazı işlemlerin yapılması gerekir. Bu süreçlerin başlıcaları, verinin temizlenmesi olarak adlandırılan hatalı, tutarsız ve gürültülü verilerin temizlenmesi, birçok farklı veri kaynağından elde edilen verilerin bir veri ambarı üzerinde birleştirilmesi, üzerinde çalışma yapılacak, analize konu olacak veri öbeklerinin seçimi ve seçimi yapılan verilerin ilgili teknik ve algoritmaların uygulanabileceği uygun formatlara dönüştürülmesi gibi süreçlerdir. Unutulmaması gerekir ki veri madenciliği toplanan veri ile sınırlıdır. GIGO (Garbage In, Garbage Out/ Çöp Girer Çöp Çıkar/) prensibi unutulmamalı, dolayısıyla sisteme giren verinin kaliteli olması gerçeği kesinlikle ihmal edilmemelidir. Nihai tahlilde veri madenciliği tekniklerinde elde edilen sonuçların kalitesinin toplanan ve düzenlenen verinin kalitesine bağlı olduğu yadsınmaz bir gerçektir. Diğer taraftan veri madenciliği teknikleriyle ilgili olarak hali hazırda en önemli handikapın elde edilen sonuçların belirli anlamlılık düzeylerinde test edilmesini sağlayacak yöntemlerin tam manasıyla yerleşmemesi ve etkin kullanılamaması olduğu söylenebilir.

Günümüzün hızlı değişim ve sert rekabet koşulları düşünüldüğünde hızlı ve doğru karar alabiliyor olmanın önemi açıktır.

Veri madenciliği tekniklerinde şüphesiz ki temel sermaye “veri” nin kendisidir. Dolayısıyla işlenecek verinin kalitesi kritik önem taşır ve veriden bilgiyi keşif süreçlerine başlamadan önce mutlaka eldeki veriler üzerinde belirli bazı işlemlerin yapılması gerekir.

Karar alma risk barındıran bir eylemdir. Bu riski minimize etmek için hem makro hem de mikro düzeyde kurumların ve devletlerin karar alma sistemlerine ve bu sistemleri destekleyecek alt sistem ve teknolojilere ciddi anlamda yatırımlar yapmaları gerekmektedir. Değişken ve yüksek risk ortamlarında hızlı ve zamanında doğru kararlar alabilmenin mevcut verilerin doğru okunması, yorumlanması ve analiz edilmesine bağlı olduğu açıktır. Sonuç olarak; önceden bilinmeyen, gizli kalmış, geçerli ve uygulanabilir enformasyon ve bilginin veri yığınlarından dinamik ve sistematik bir süreç ile elde edilmesi anlamına gelen veri madenciliği tekniklerinin uygulanması artık kurumlar ve devletler için zorunluluk hâline gelmiştir. Veri madenciliği ve büyük veri kavramıyla ilgili metod, kavram ve sistemlerin iyi

bilinmesi gelecekte rekabet üstünlüğü sağlanması, değişken çevreye adapte olma ve sürdürülebilir kalkınma bağlamında verilerin daha etkin düzenlenmesi, değerlendirilmesi, analiz edilmesi, yorumlanması ve katma değer sağlayacak birer enstrümana dönüştürülmesi açısından önem arz etmektedir.

Kaynakça:

- Veri Madenciliği Kavram ve Algoritmaları, Doç. Dr. Gökhan Silahtaroğlu*
Büyük Veri Yaşama, Çalışma ve Düşünme Şeklimizi Dönüştürecek Bir Devrim, Viktor Mayer Schönberger, Kenneth Cukier
Büyük Veri Denizi, Ogan Özdoğan
Veri Madenciliği Ve Türkiye'deki Uygulama Örnekleri, Serkan SAVAŞ, Nurettin TOPALOĞLU, Mithat YILMAZ

Fazıl GÜLERİzleme ve Değerlendirme Birimi
www.linkedin.com/in/fagu38

FENOMEN ÇAĞIN FENOMEN VEBAŞI **FoMO**

Özellikle teknoloji alanında yaşanan hızlı değişim ve gelişim ilgi ve kullanım alanlarına göre herkesin gündemindedir. Yenilikler ve kolaylıklar sağlayan teknoloji beraberinde olumsuz gündemleri de beslemektedir. Adını bilmese de birçok kişinin yakalandığı yeni bir hastalık var: **FoMO**

Dilimizde “gündemi/olan biteni kaçırma korkusu” olarak yaygın bir kullanım görülmektedir. Özellikle ‘nomofobi’ olarak bilinen, bağımlılık derecesinde telefon kullanma durumunun tetiklediği bir rahatsızlık olarak değerlendirilmektedir.

Nedir bu FoMO?

“Fear of missing out” kavramının akronimi olan FoMO, 2013 yılında Oxford sözlüğe şu şekilde giriş yapmıştır: Heyecanlı veya ilginç olayların şu anda başka yerde gerçekleşiyor olabileceği endişesi, çoğu zaman sosyal medyada görülen paylaşımlar tarafından tetiklenir. Yayımlanmış ünlü bir makale kavramı; kişinin bulunmadığı ortamda başkalarının ödüllendirici deneyimler yaşayabileceği konusunda yaygın bir endişe olarak tanımlanmış, başkalarının ne yaptıklarıyla sürekli bağlantıda kalma arzusuyla karakterize edilmiş sosyal kaygı olarak yorumlanmıştır (Przybylski, Murayama, DeHaan, & Gladwell, 2013).

Dilimizde “gündemi/olan biteni kaçırma korkusu” olarak yaygın bir kullanım görülmektedir. Özellikle ‘nomofobi’ olarak bilinen, bağımlılık derecesinde telefon kullanma durumunun tetiklediği bir rahatsızlık olarak değerlendirilmektedir.

Neden?

Son yıllardaki araştırmalar, FoMO'nun genellikle kopukluk ve memnuniyetsizlik duygularıyla bağlantılı olduğunu ve sosyal medyanın onu beslediğini gösteriyor. Psikolojik ihtiyaçlar teorisine göre FoMO, psikolojik ihtiyaçların tatmininde yaşanan mevcut veya uzun vadeli açıklara dayandırılabilir (Przybylski, Murayama, DeHaan, & Gladwell, 2013). İnsanların sosyal hayatının şeffaflığı ve bu konuda sürekli artan gerçek zamanlı bilgi FoMO'nun yaygınlaşmasına katkıda bulunmaktadır (Amichai-Hamburger, 2003). İnsanlar diğer insanlar hakkında bilgi alma ve onlarla bağlantılı kalma gibi spesifik ihtiyaçlarını karşılamak için aktif olarak sosyal medyayı tercih eder ve kullanırlar (Park & Kee, 2009). Sosyal medya, oldukça düşük maliyetlerle sosyal olarak bağlantı kurmayı sağlayan uygun bir araç olduğu için FoMO'ya yakalanan insanlara cazip gelmektedir.

Açıkçası yapılan araştırmalar bir yana, arkadaşlarının durum güncellemelerine yetişmek için kaç kişinin sürekli e-posta veya Facebook hesaplarını kontrol ettiğini düşündüğümüzde sorunun nedenini anlamak çok da zor olmuyor. Sorun, günde birkaç kez Facebook'a girmekle ilgili değil; sorun her an bağlantılandığında durumun can sıkıcı ve rahatsız edici bir hal almasıyla ilgili. Bazı insanlar başkalarının ne yaşadığını kaçırmamaya çalışmakla kalmıyor, başkalarının kendi yaşadıklarını nasıl gördüklerine göre yaşamlarını karşılaştırmaya ve değerlendirmeye başlıyor.

Sonuç olarak...

Teknolojinin gelişimiyle birlikte insanların sosyal deneyimleri ve iletişim tercihleri genişlemeye başlamış, yüz yüze iletişimden sosyal medyanın daha çok kullanıldığı çoktan seçmeli bir hale gelmiştir. Bir taraftan modern teknolojiler (mobil telefonlar, akıllı cihazlar) ve sosyal ağ servisleri (Facebook, Twitter), daha düşük bir “giriş ücreti” ile kişilerin sosyal olarak meşgul olmasını sağlamak için eşsiz bir fırsat sunmaktadır (Przybylski, Murayama, DeHaan, & Gladwell, 2013). Diğer taraftan sosyal medya ile genişleyen iletişim seçenekleri Internet'e olan bağımlılığın artışı sürdürmektedir.

FoMO'nun insanların iyi olma durumu ve psikolojik sağlığı üzerinde olumsuz etkileri olduğu düşünülmektedir, çünkü FoMO'ya yakalanan insanların olumsuz havaya girmesi ve bunalımlı duygular yaşaması kuvvetli bir ihtimaldir (Wortham, 2011).

Kaynakça

- Amichai-Hamburger, Y. & A. (2003). Loneliness and internet use. *Computers in Human Behavior*.
- Park, N., & Kee, K. F. (2009). Being immersed in social networking environment: Facebook groups, uses and gratifications, and social outcomes. *CyberPsychology & Behavior*.
- Przybylski, A. K., Murayama, K., DeHaan, C. R., & Gladwell, V. (2013). Motivational, emotional, and behavioral correlates of fear of missing out. *Computers in Human Behavior*.
- Wortham, J. (2011). Feel like a wall flower? Maybe it's your Facebook wall. *The New York Times*.

Nimet TAHTASAKAL

Kurumsal Yönetim Birimi

www.linkedin.com/in/nimettahtasakal

diijital dünyada vazir olmak

Günümüzde bireyler günlerinin büyük çoğunluğunu bilgisayar ya da telefon başında internet üzerinden vakit harcayarak geçirmektedirler. Gün içerisindeki ihtiyaçlarını internet aracılığıyla karşılayan ve sosyalleşme ihtiyacını da çevrimiçi mesajlaşma programlarıyla gideren bireyler için dijital dünyanın sınırları inanılmaz boyutlara ulaştı.

OCAK 2017

GLOBALDE DİJİTAL DURUM

Dünya İnternet, Mobil ve Sosyal Medya Kullanıcıları için Anahtar İstatistik Veriler

TOPLAM
NÜFUS**7.476**

MİLYAR

KENTLEŞME
%54İNTERNET
KULLANICILARI**3.773**

MİLYAR

%50AKTİF SOSYAL MEDYA
KULLANICILARI**2.789**

MİLYAR

%37TEKİL MOBİL
KULLANICILAR**4.917**

MİLYAR

%66AKTİF MOBİL SOSYAL
KULLANICILAR**2.549**

MİLYAR

%34

Kaynak: Hootsuite

Ticarileşen, ucuzlayan teknolojiler, yaygın ve ulaşılabilir internet, gelişen Web 2.0 herkesin daha rahat dijitalle ulaşabilmesine olanak vererek kaçınılmaz bir şekilde dijital hayatımızın olmazsa olmaz haline getirdi.

2017 yılına ait istatistiklere baktığımızda dünyada 3.77 milyar internet kullanıcısı (%50), 2,80 milyar sosyal medya kullanıcısı (%37), 4.92 milyar mobil kullanıcı (%66), 2,56 milyar mobil sosyal medya kullanıcısı %34 ve 1.61 milyar e-ticaret kullanıcısı

(%22) bulunuyor. Toplam internet kullanıcı sayısı dünya nüfusunun yarısını aşıyor.

Bugün dünyada binlerce mağazası olan markalar eğer çevrimiçi satış yapmıyor ya da koleksiyonlarını internet üzerinden paylaşmıyorlarsa müşterilerine yeteri kadar ulaşmaları imkansız hale geldi. Tüketiciler tatile gitmeden, araba almadan hatta restoran tercihlerinden önce bile çevrimiçi olarak paylaşılan anlık kullanıcı deneyimlerini dikkate alıyorlar. Yani dijital dünyada

bir defa yer almanız yetmiyor müşterilerinize sürdürülebilir deneyimler yaşatmanız gerekiyor ki diğer kullanıcılar ile bu deneyimlerini paylaşsınlar.

Bugün sektör liderlerinin alanlarında bir tane bile varlıklarının olmaması dijital dünyanın gücüdür.

Hemen hemen her konferansta dijital dünya ile ilgili sunumlar yapan kişiler tarafından klişeleştirilmiş ancak dijitalleşmenin gücünü en güzel haliyle özetleyen bir örnek vermek gerekirse; Uber'in bir tane bile kendisine ait aracı, gün içerisinde en çok paylaşım yapılan sosyal medya ağı olan facebook'un bir tane bile kendi ürettiği içeriği ya da airbnb'nin bir tane bile odası yok iken sektör liderleri olmaları dijital dünyanın gücüdür.

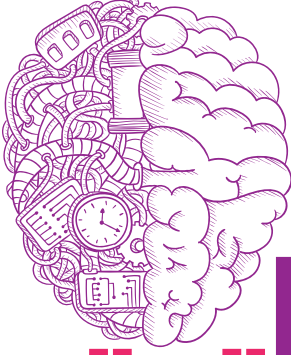
Tabii olaya sadece pazarlama yönünden bakmamak gerekiyor dijitalleşme ile bilginin paylaşılma oranı da gün geçtikçe artıyor. Bugün internet erişimi olan bireylerin (ki bu dünya nüfusunun yarısı demek), bir olay karşısında bilmiyorum deme şansı pek fazla yok. Örnek vermek gerekirse sıradan hayat yaşayan bir beyaz yakalının gün içerisinde tüm yaşamını değiştirerek taşraya yerleşmeye karar verip sadece internetten edindiği bilgilerle dahi hayalini kurduğu organik yaşama ulaşması çok zor değil.

Hal böyle olunca piyasada varlığını sürdüren kurumların dijital dünyada var olmaktan başka şansı artık yok. Bizler de Orta Anadolu Kalkınma Ajansı olarak yayınladığımız bütün

dokümanları çevrimiçi olarak da paylaşıyoruz, internet sitemizi günde bir kaç kez güncelleyerek en son haberlerimizi ve duyurularımızı paydaşlarımıza iletiyoruz. Çeşitli eğitim ve organizasyon başvurularımızı internet sitemizden çevrimiçi olarak alıyoruz.

Sekiz sayıdır beraber olduğumuz Orantı dergisinin de artık kendisine ait bir web sitesi bulunmakta, arkadaşlarımızın ve konuk yazarlarımızın emek vererek hazırlamış oldukları yazılarını artık bu internet sitesinden de takip edebilirsiniz. Böylece önceden yayınlanmış ve gözünüzden kaçmış yazılarımızı da vakit buldukça takip edebilirsiniz. oranti.oran.org.tr

Ümmühan YAMAK
Program Yönetim Birimi

EMDR YÖNTEMİ İLE KÖTÜ ANILARA ELVEDA

2004 yapımı “Eternal Sunshine of the Spotless Mind” Türkçe çevirisiyle “Sil Baştan” filmi birçoğumuz izlemiş ya da sıra dışı konusunu duymuşuzdur. Filmde; beyinde anıların saklandığı kısımlara gerçekleştirilen bazı müdahaleler ile karakterlerin istemedikleri anılardan kurtulabilecekleri ve hatta istemedikleri kişileri hafızalarından tamamen silebilecekleri anlatılıyor. İmkânsız gibi gözükken bu durum, klinik psikolojide kullanılan EMDR yöntemi ile kısmen gerçek olabiliyor.

Beynimiz gün boyunca yaşadığımız olayları uykuda rastgele bir biçimde işler ve saklar, yani tüm anılarımıza ev sahipliği yapar.

Bir psikoterapi yöntemi olan EMDR ile kötü anıların beyinde işlenerek travmatik etkilerinin yok edilmesine olanak sağlayabiliyor, böylelikle kötü anılarından dolayı acı çeken kişiler bu anılara elveda diyebiliyorlar. Yalnızca filmlerde görebileceğimiz bir durum gibi gözükse de, bu yöntem tüm dünyada uygulanıyor ve başarılı sonuçlara imza atıyor.

Nedir bu EMDR Yöntemi?

EMDR (Eye Movement Desensitization and Reprocessing) yani Göz Hareketleriyle Duyarsızlaştırma ve Yeniden İşleme, 1987 yılında Francine SHAPIRO tarafından bulunan bir psikoterapi yöntemidir. Shapiro'nun tabiri ile; "EMDR, psikodinamik, bilişsel, davranışsal ve danışan merkezli yaklaşımlar gibi çok iyi bilinen farklı yaklaşımların öğelerini bir araya getiren bir yöntemdir." Travma Sonrası Stres Bozukluğu'na (TSSB) bir çözüm sunan bu yöntem henüz çok yeni olmasına rağmen, Dünya Sağlık Örgütü (WHO) dâhil olmak üzere birçok kurum tarafından onaylanmıştır. EMDR yönteminin yirmiyeye yakın kontrollü araştırma sonucunda danışanların çoğunluğunun travma sonrası stres semptomlarını azalttığı veya yok ettiği, aynı zamanda psikolojik sorunlar ile bağlantılı semptomlarda da azalma sağladığı belirlenmiştir. Türkiye'de 1999 Marmara Depremi sonrasında yaygın olarak kullanılan bu yöntem ile birçok depremezdeye psikolojik destek sağlanmıştır. Sonrasında da takip edilen depremezdeleler ile alakalı yapılan çalışmaların sonuçları bir makale ile ortaya konmuştur. (Bkz: Konuk E, Knipe J, Eke I, Yuksek H, Yurtsever A, Ostep S. 2006, The effects of eye movement desensitization and reprocessing (EMDR) therapy on posttraumatic stress disorder in survivors of the 1999 Marmara, Turkey, earthquake.)

Nerelerde ve neden kullanılır?

Beynimiz gün boyunca yaşadığımız olayları uykuda rastgele bir biçimde işler ve saklar, yani tüm anılarımıza ev sahipliği yapar. Rüyada gerçekleşen bu işleme sırasında gözler sağa ve sola çok hızlı bir şekilde hareket eder. Günlük normal olayları işlemekte sıkıntı yaşamayan beyin bazı durumlarda bu işlevi yerine getiremeyebilir.

Örneğin; bir kişi, çocukluğunda yaşadığı olaylardan kaynaklanan aşığılanmak, kaybolmak, değersiz hissettirilmek ya da korkmak gibi olumsuz duyguları, aradan uzun yıllar geçmesine rağmen tekrar hatırlayıp, yeniden etkilenebilir. Ancak aynı kişi birkaç gün önce yemekte ne yediğini hatırlayamayabilir. Çünkü bu beyin için normal bir bilgidir, işlenmiştir ve kişinin o anıyla işi bitmiştir.

Kişi travmatik olaylarla karşı karşıya kaldığında beyin bu olayları işleyemeyebilir, dolayısıyla bu anılar uzun süreli hafızaya yerleştiğinde kişide etkileri uzun sürecek olan bazı olumsuzluklara, bozukluklara neden olabilir.

Shapiro, göz hareketlerinin bazı bozuklukların tedavilerinde kullanılabileceğini tesadüfi olarak keşfetmiş, kendisini rahatsız eden bir düşünce aklından geçtiğinde gözlerin bir sağa bir sola hızlı şekilde hareket ettirdiğinde, o düşüncenin etkisinin azaldığını ve rahatlama hissi yaşadığını fark etmiştir. Bu tezini önce kendinde, ardından başkalarında denemiştir. Shapiro, bu olumsuz anıların beyinde rem uykusunda işlenememesinden ötürü etkilerinin uzun süre devam ettiğini iddia etmiştir. Uykuda olduğu gibi günlük olayların rastgele işlenmesinin aksine EMDR ile danışanın olumsuz anısı belirlendikten sonra o anıya yönelik işleme gerçekleştirilir. EMDR yöntemi; danışanı, yaşadığı kötü anılar ile güvenli bir ortamda yüz yüze getirir. Geçmişte yaşanan ve bugüne kadar taşınan olaylar, danışan ve terapist tarafından değerlendirilir. Bu anıların yol açtığı olumsuz duygular veya fiziksel belirtiler zayıflatılır. Duygusal ameliyat diye tabir edilen işlem sonrasında anıların danışanlara verdiği acının önüne geçilebilir.

Çocukluk döneminde yaşanan üzücü olaylar, taciz, doğal afetler, savaş veya ölüm gibi rahatsız edici yaşam deneyimlerinin neden olduğu duygusal sorunlar ile fobiler, kaygı, suçluluk, kızgınlık, panik bozukluk, algı bozukluğu, depresyon, yas, kronik ağrı ve başka bozuklukların tedavisinde de göz hareketleri ile işleme yöntemi olumlu sonuç verebilir.

Nasıl işler?

EMDR psikoterapi ile birlikte yürütülür. Terapistin önerisi ve danışanın isteği sonucunda yöntem kullanılmaya başlanır. Tedavi Üç Yönlü Yaklaşımı (Geçmiş, Şimdiki, Gelecek) içerir. Bu yaklaşımın bir parçası olarak terapist danışanın her bir anının detaylarının belirlenmesine ve işlenmesine yardımcı olur. EMDR psikoterapi yaklaşımında 8 aşamalı protokol kullanılır.

1. Aşama: Danışan Geçmiş; Danışanın öyküsü öğrenilir, geçmiş yaşantı ve gelecek hedefleri belirlenir.

2. Aşama: Hazırlık; Terapist danışanı anılarının işlenmesi için hazırlar, EMDR sürecini ve kendini sakinleştirme tekniklerini anlatır. Bu teknikler danışanın seanslar arasında ve seans sırasında dengesini sürdürmesi ve tamamlanmamış seansların kapanışı için kullanılır. Danışanın tedavide kalması için de yararlıdır.

EMDR uygulamasından önce, danışanlara kendilerini kontrol edebilecekleri, rahatlatılabilecekleri teknikler öğretilir. Güvenli yer egzersizi bunlardan biridir.

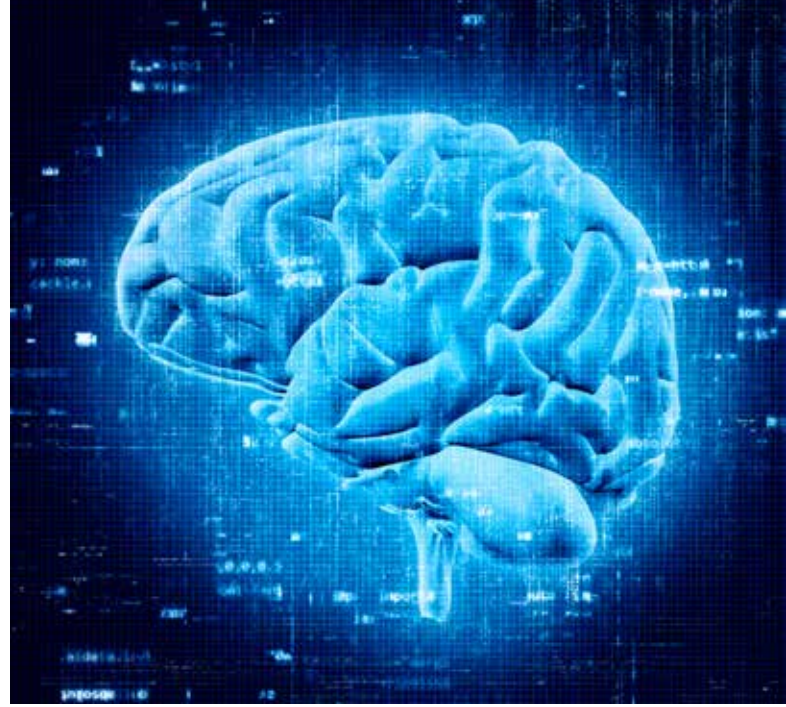
3. Aşama: Değerlendirme; Terapist, danışanın olumsuz anısı ile ilgili bir resim belirlemesini ister. Danışan o anı ile alakalı detayları, hissedilen duyguyu ya da fiziksel hissin duyularını anlatır. Her travmatik anı insanda kendisi ile ilgili olumsuz bir biliş oluşturur, danışandan o anıyı düşündüğünde kendisi hakkında düşündüğü bilişi belirlemesi istenir. Danışanın kendisi hakkındaki bilişi; "yetersizim, kendimi koruyamam, sevilmeyi hak eden biri değilim" gibi olumsuz düşüncelerdir. Ardından bu durumda hangi olumlu bilişe sahip olmak istediği sorulur, "başarabilirim, sevilmeye değer biriyim, artık güvendeyim" gibi daha işlevsel bir düşünce belirlenir. Olumlu bilişin belirlenmesi hem tedavinin hedefini ortaya koyar, hem de travmatik anı ile düzeltici duygusal bilgi arasında daha başlangıçta ilişki kurarak bilgi işlemeyi kolaylaştırabilir. Danışanın hedef resmi düşünmesi belleğini harekete geçirir ve güçlü duygular ortaya çıkarır. Danışandan bu duyguları fark etmesi ve not etmesi istenir.

4. Aşama: Duyarsızlaştırma; Terapist geçmişten gelen ve danışanı rahatsız eden anının veya hedef anının işlenmesini takip eder ve onu yönlendirir. Olumlu gelecek davranış şablonları da sonraki aşamalarda işlenir. İşleme sırasında duygusal, bilişsel ve duygusal bilgilerde değişiklik oluşur. Bu aşamanın amacı anıyla ilişkili rahatsızlığı en aza indirmek, yeni bakış açıları kazandırarak yeni bir kendilik hissi ve dünya görüşü yaratarak kişisel gelişim sağlamaktır.

5. Aşama: Yerleştirme; Terapist danışanın anıya bağlı olarak kendisiyle ilgili arzu ettiği olumlu düşünceyi bulmasına, bunu pekiştirmesi ve ayrıca adaptif anı ağlarıyla bütünleşmesine yardımcı olur.

6. Aşama: Beden Tarama; Beden taraması aşamasıdır. Danışandan hedef resim ve olumlu bilişe odaklanırken bedende herhangi bir gerginlik olup olmadığına dikkat etmesi istenir. Uyum bozucu şekilde depolanmış bilgiler fizyolojik olarak da yaşanır. Bu yüzden, başlangıçta hedeflenen travmatik anı, herhangi bir beden duyumu olmaksızın anımsanana kadar EMDR işlemi tamamlanmış kabul edilmez. Danışan, rahatsız edici bir beden duyumu bildiriyorsa rahatlayana kadar işleme devam edilir.

7. Aşama: Kapanış; Tamamlama aşamasıdır. Bu evrede terapist işlemin yeterince sağlanıp sağlanmadığına karar verir. Eğer yeterince işleme olmadı ise, seans ikinci evrede geliştirilen kendi kendini yatıştırma teknikleri, güvenli yer uygulaması gibi egzersizler ile bitirilir ve yeni seansta devam edileceği danışana

açıklanır. Bütün danışanlara seanslar arasında da işlemin devam edebileceği bilgisi verilir.

8. Aşama: Yeniden Değerlendirme; Tekrar değerlendirme seansıdır ve ilk uygulamadan sonraki her seansın başlangıç aşamasıdır. Terapist danışandan önceki seansta çalışılan hedef anıyı anımsamasını ve tedavinin etkileri üzerine bir değerlendirme yapmasını ister. Tedavinin etkisi değerlendirilir, hem de odaklanılması gereken konular hakkında bilgi edinilir. Yeni hedefler belirlenerek yeni bir EMDR seansına başlanır.

Güvenli yer: Travmatik yaşantıların çalışılmasının oldukça rahatsız edici olduğu, danışanların sıklıkla aşırı uyarılmışlık halleri, tetikte olma gibi durumlar yaşaması nedeniyle, EMDR uygulamasından önce, danışanlara kendilerini kontrol edebilecekleri, rahatlatılabilecekleri teknikler öğretilir. Güvenli yer egzersizi bunlardan biridir. Danışandan kendisinde güvenlik ve rahatlık hisleri uyandıran bir yer anımsaması ya da hayal etmesi istenir. Bu görüntüye odaklandığında hissettiği duyguları ve hoş fiziksel duyuların yerini tanımlaması istenir. Ardından, bu görüntüyü tanımlayacak, rahatlık, plaj, ağaçlar, dağ gibi bir ipucu sözcük bulması istenir. Duygusal olarak güvende olduğu yerin görüntüsü, olumlu duyular ve ipucu sözcüğe odaklan-

ması istenir. Bu uygulamayı kendi kendine tekrarlaması istenir ve görüntüyü anımsadığında rahatlama olması sağlanır. Seans sırasında ve seanslar arasında rahatsızlığın yükseldiği anlarda kullanması önerilir.

EMDR Terapi Yöntemi'ne nereden erişebilirim?

EMDR terapisi uluslararası alanda yaygın olarak kullanılmaktadır. Yöntem tüm dünya ülkelerinde aynı şekilde öğretilip uygulanmaktadır ve uluslararası EMDR derneklerinin denetimi altındadır. Türkiye'deki EMDR Derneği de EMDRIA'ya (EMDR International Association) üyedir. EMDR I eğitimi alan terapistler; yalnızca "single trauma" denilen depresyon, trafik kazası gibi tek bir olaya bağlı travmalarla ilgili çalışırlar, EMDR II eğitimi alan terapistler ise hem EMDR I konularıyla hem de çocukluk travmaları ve ihmalleri dâhil olmak üzere birçok konuyu içeren ve "complex trauma" denilen karmaşık travmalarla ilgili çalışırlar.

Orta Anadolu Kalkınma Ajansı, 2016 yılında ORAN Akademi kapsamında Kocasinan Rehberlik ve Araştırma Merkezi'nde

görevli psikolojik danışmanlara EMDR eğitimi desteği sağlamıştır. Geçtiğimiz yıldan bu yana, Kocasinan RAM bünyesinde görev yapan EMDR I ve EMDR II eğitimleri almış sertifikalı terapistler, danışmanlara destek sağlamışlardır.

Travmaları atlantamayan, panik atak, stres bozuklukları veya başka sorunlar yaşayan yani kötü anılara elveda demek isteyen kişiler, Kocasinan RAM bünyesindeki terapistlerden ücretsiz psikoterapi veya gerek görülen durumlarda EMDR terapisi desteği alabilmektedirler.

Kaynakça

Shapiro F, 2001, EMDR: The Breakthrough "Eye Movement" Therapy for Overcoming Anxiety, Stress, and Trauma

Kavakcı Ö, Doğan O, Kuşu N, 2010, EMDR (Göz Hareketleri İle Duyarsızlaştırma ve Yeniden İşleme): Psikoterapide Farklı Bir Seçenek,

Konuk E, Knipe J, Eke I, Yüksek H, Yurtsever A, Östep S. 2006, The effects of eye movement desensitization and reprocessing (EMDR) therapy on posttraumatic stress disorder in survivors of the 1999 Marmara, Turkey, earthquake.

<http://www.dbe.com.tr>

<http://www.emdr-tr.org/>

H. Fikri Ulusoy

Psikolojik Danışman

AGÜ Çocuk Üniversitesi Koordinatörü

YETENEKLERE MİKNATİS OLABİLMEK

Ülkelerin gelişmesindeki mucize; yeteneğe duyulan saygı ve yeteneğe verilen değerde aranmalıdır.

Yetenekli bireyler, ülkelerin ekonomik büyümeleri ve kalkınmalarının ardındaki temel gücü oluşturmaktadır. Daha çok yaratıcı ve yenilikçi yeteneklerin kümelendiği, bir araya geldiği/getirildiği, zekâ ve yeteneğin değer bulabildiği ülkeler daha güçlü ekonomilere sahip olmaktadır.

Dünya bilindiğinin aksine, artık koskoca düz bir satır haline, adeta bir satranç tahtası haline dönüşmüştür. Yeteneği, yaratıcılığı olan, isteyen herkesin oyun oynayabileceği öne çıkabileceği bir dünya karşımızda durmaktadır. Üstelik diplomanızın olmasına bile gerek olmayan, bireysel de olsanız fırsatlar sunan bir oyun alanı. Ancak, yeteneklerin bir arada yoğunlaştığında gösterdiği etkiyi bireysel yeteneklerin tek başına gösteremediği hatta kaybolduğu bir oyun alanı.

Dünya Koskoca Düz Bir Satranç Tahtasıdır

Bireylerin yenilik yapmak için göç etmeye ihtiyaçları olmadığı düşünülse de zihinler sınır tanımasa da yetenekler değer bulabildikleri ortamları aramakta, onları özgürlük ve eşitlik miktatı gibi çekmektedir. Yetenekli insanları kendisine çeken, bir araya getiren ya da birbirine yaklaştıran ülkeler; askeri ve ekonomik olarak çok gelişmekte dünyanın gerisi ile adeta oyun oynamakta, kaynakları sömürmekte, insanları köleleştirmekte ve kendisi dışında gördüğü dünyayı kaosa sürüklemekte ve bataklığa dönüştürmektedirler. Eş zamanlı olarak büyüyen, maddi ve manevi refah düzeyi yükselen bu ülkeler daha fazla yeteneğe miktatı olmak istemektedirler. Üstelik bir kere yeteneklere miktatı olduğunuzda yetenekli bireyler, yeni yetenekleri de kendilerine çekmektedirler. Son 10-15 yıl öncesine kadar miktatı ülkeler ya da bölgeler çok değişmezken artık, yetenekli bireylerinin önemini farkında olan ülkelerin sayısı da artmaya başladı. **Küresel rekabet, yetenek avına dönüştü.** Kendi doğdukları ülkelerden ayrılan yaklaşık 200 milyon yetenekli bireyi çekbilmenin, bu pastadan pay almanın gizli hesapları her geçen gün büyüyor. Artık küresel ekonomideki rekabet, sermaye, mal veya hizmetten daha çok insana yönelik rekabete dönüşmüştür ve bu durum daha da artarak devam edecektir. Yetenekli bireyleri şirketlere çekme ya da yetenekli bireylerin yoğunlaştığı bölgelere şirket kurma küresel rekabetin yol haritasıdır.

Ülkelerinin gelişmesini:

- ☀️ **doğal kaynaklarının çokluğu değil,**
  - ☀️ **topraklarının büyüklüğü değil,**
  - ☀️ **fabrikaları değil,**
  - ☀️ **iş ahlâkı değil,**
  - ☀️ **nüfusunun çokluğu değil,**
- üstün yeteneklere miktatı olma becerileri sağlayacaktır.**

Yeteneğin hangi kültürden ya da coğrafyadan geldiğinin, siyah ya da beyaz olmasının artık bir önemi bulunmamaktadır. Tam tersine etnik ve kültürel çeşitliliğin ekonomik büyümeye katkısının önemli boyutlarda olduğunu araştırmalar ortaya koymaktadır (G. Ottavino ve G. Peri. "The Economic Value of Cultural Diversity" University of California, Şubat 2004). Birbirimizden farklı olmamız düşünce ve fikir zenginliği de beraberinde getirmektedir. Çünkü yaşantılarımız, bakış açılarımız, problem çözümlerimiz, yeteneklerimiz ve yaratıcılığımız birbirimizi tamamlamaya ve karşılıklı öğrenmeye katkı sağlamaktadır. Bu süreç birbirini anlayan saygı ve sevgi duyan, empatik davranabilen, yeni fikirleri kucak açan, yaratıcı dinamiği ve potansiyeli harekete geçirebilecek büyük bir zenginliktir.

Ekonomik büyüme ve rekabetçiliğin merkezinde IQ'su (zihinsel beceriler) ve EQ'su (duygusal beceriler) yüksek, yenilikçi ve girişimci bireyler bulunmaktadır. Dünyanın her tarafından gelen en zeki, en çalışkan, en yaratıcı bireyler ülkelerin gelişim dinamiklerini oluşturmaktadırlar. Küresel ölçekte yeteneklerin hareketi/göçü ile yoğunlaştıkları bölgeler - bugün dünyadaki sayısı 25' civarında- insanlığın gideceği yeri ve gelişimini belirlemekte, insanoğlunun kaderini çizmektedir. Küresel olarak miktatı bölgeleri diyeceğimiz bu alanlarda yoğunlaşan yetenekler, buldukları bölgelere ekonomik büyüme ve refahı da taşımaktadırlar. Üstelik yetenekli bireyler yoğunlaştıkları bölgelerde, birbirileri ile etkileşimleri sonucunda birçok problemin çözüme katkıda bulunmakta, yeni fırsatları ve yeni gelişimleri de tetiklemektedirler.

Ülkelerin ekonomideki gelişmişliğinin önemli göstergelerinden birisi olan patent başvurularına baktığımızda, yeteneklerin yoğunlaştığı bölgeleri içine alan ülkeler görülmektedir. Her yıl dünyadaki patent başvurularını açıklayan Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO) 2016 yılı uluslararası patent raporuna göre:

- ☀ Dünya genelinde 2016 yılında yüzde 7,3'lük artışla 233 bin patent başvurusu yapıldı.
- ☀ En çok patent başvurusunu 56 bin 595 adet ile ABD yaptı.
- ☀ Türkiye 1.068 başvuru ile 21'inci sıradan listeye girdi.
- ☀ Türkiye 2015 yılında da 1010 patent başvurusu ile yine 21'inci sıradaydı.
- ☀ Türkiye'nin en çok tüketim maddeleri alanında patent başvurusu yaptığı görülmektedir.
- ☀ Avrupa ülkelerinin tamamının patent başvurusu ancak Japonya kadardır.
- ☀ Patent başvurularında Çin'in çok büyük bir sıçrama yaptığı görülmektedir. Çin telekomünikasyon şirketi Huawei'nin, 3692 patent başvurusu (2015 yılı-3898 başvuru yapmıştı) Türkiye'nin yaklaşık 4 katı kadardır.
- ☀ İlk 50 içinde hiç bir Türk Kurumu bulunmamaktadır.

Bu sorulara cevap vermek için:

- ☀ Yeteneklerin istediği ortamları sağlayabiliyor muyuz veya sağlayabilir miyiz?
- ☀ Üstün yeteneklileri bir kenara koyun, yeteneğin zerrisine sahip çıkabiliyor muyuz?

Sorularına odaklanmak gereklidir.

Yeteneklerin kümelendiği New York ekonomisinin, Rusya ekonomisinden daha büyük olduğunu ifade edip, Silikon Vadisindeki risk sermayedarlardan – 6 milyar dolar kişisel serveti bulunan- John Doerr'in sözlerini aktarmak isterim.

- ☀ Önemli mühendislik fakültelerimizden mezun olan her bir yabancının diplomasına "yeşil kart" zımbalamalıyız.

Yeşil kart verilmesinin teklifi veya farklı teşvikler yetenekleri çekmek için kullanılan yöntemlerden bazılarıdır. Yetenekli bireylerin göçü teşvik ediliyor. Çünkü ekonomik gelişme için yetenekli bireyler olmazsa olmazlardır. Diğer ülkelerin parlak yeteneklerini aşımak için çabalayan ülkelerin sayısı artmaktadır. Çin, Kanada, Birleşik Krallık, Avustralya, İskandinav ülkeleri ve Yeni Zelanda gibi ülkeler yüksek lisans ve doktoralı bilim insanlarını ve girişimcileri çekmek için daha çok çaba harcıyorlar. Yüksek teknolojiye sahip olabilmek için zorunlu olan yetenekli bireyleri arıyorlar. Çin ve Hindistan, daha çok bilim insanı yetiştirmek için milyarlarca dolarlık projeler başlatmış durumdadır.

Yeteneklerin yoğunlaştığı 20 bölge içerisine Türkiye girebilir mi?

Dünya yetenek havuzundan Türkiye pay alabilir mi?

Economist Dergisinde yayınlanan bir araştırma sonucuna göre “göçü serbest bırakmanın dünya için potansiyel ekonomik faydaları ticari engelleri ortadan kaldırmanın faydalarını gölgede bırakır” yorumu yapılmıştır.

Bugüne kadar yetenekli bireylerin kaymağını yiyen ABD, yenilikçi ve yaratıcı bireylerin işgücü içerisindeki oranı ile kendisinin yaratıcılık endeksinde 11. sırada olduğunu üzümlerle belirtmektedir (R. Florida, “The Flight of The Creative Class” s. 43). Çünkü yeni teknolojileri geliştirmenin dinamiğini, motorunu yetenekli bireylerin oluşturduğunu çok iyi biliyorlar. ABD’deki tüm bilim insanların yaklaşık dörtte biri ve mühendislik profesörlerinin % 40’ı ile mühendislik, bilgisayar ve yaşam bilimlerindeki doktora öğrencilerinin yarısından fazlasını ABD dışından gelenler oluşturmaktadır. 2013-2014 akademik yılında Amerika’daki yüksek eğitim kurumlarında kayıtlı olan yabancı öğrenci sayısı 886 bindir. ABD’de okuyan öğrencilerin % 4’ü yabancıdır. Yabancı öğrenciler bu ülkeye yıllık 27 milyar dolar bırakmaktadır (<http://www.amerikaninsesi.com/a/abd-de-yabanci-ogrenci-sayisinda-artist/2594023.html>).

Türkiye, ABD’ye En Fazla Öğrenci Gönderen İlk 10 Ülke Arasında

Türkiye, ABD’ye en fazla öğrenci gönderen ilk 10 ülke arasındadır. Aynı ABD, yetenek göçünün % 2 azalmasının bile ekonomide muazzam olumsuz etkileri olabileceğini bildirmektedir. Halen ABD’de öğrenim görmüş, ülkesine dönmüş ve ülkesini yöneten birçok lider ve üst düzey yönetici bulunmaktadır. Bu durum ABD’nin güvenliği açısından ve ikili ilişkiler açısından da çok önemli görülmektedir. Beyin hareketi ya da yetenek hareketi diyebileceğimiz bu süreç ekonomik gelişmeler kadar siyasi gelişmeleri de etkilemektedir.

Türkiye’deki üniversitelerde 2016-2017 eğitim öğretim yılında eğitim gören yabancı öğrenci sayısı 103 bin 727. En çok öğrenci 15 bin 36 kişiyle Azerbaycan’dan olurken bu ülkeyi 14 bin 765 öğrenciyle Suriye, 10 bin 642 öğrenciyle Türkmenistan takip ediyor (İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü 2016 Türkiye Göç Raporu). Maalesef yetenek havuzunun en tepesinden öğrenci alamadığımız da gerçektir.

Economist Dergisinde yayınlanan bir araştırma sonucuna göre “göçü serbest bırakmanın dünya için potansiyel ekonomik faydaları ticari engelleri ortadan kaldırmanın faydalarını gölgede bırakır” yorumu yapılmıştır (The Economist, “Opening The Door”, 31 Ekim 2002).

“Martin Prosperity Institute” adlı kurum tarafından yapılan Dünya Yaratıcılık Endeksi 2016 raporunda Türkiye, ancak sıralamaya konu 139 ülke içinde 88. sıradadır. Bu endekste 3 temel parametreye bakılmışlar ve 3T olarak adlandırılmışlar. 1. Teknoloji, 2.

Talent (yetenek) ve 3. Tolerance (hoşgörü).

Teknolojide, ülkenin araştırma-geliştirme harcamalarına ve o ülkede alınan patentlerin ülke nüfusuna oranına bakılmış. Yetenek boyutunda, ülkedeki yetişkin ve üniversite mezunu nüfusun toplam işgücü içindeki oranı, hoşgöründe ise göçmenlere, ırksal ve etnik azınlıklara yapılan muamele değerlendirilmiş. Sonuç olarak Türkiye, teknoloji endeksinde 53., yetenek endeksinde 58. ve hoşgörü endeksinde 123. hepsinin ortalamasında da endekste 88. sırada yer bulmuş.

Cornell Üniversitesi, INSEAD (The Business School for the World) ve Dünya Fikri Haklar Örgütü (WIPO) tarafından Ağustos 2016’da yayımlanan Küresel İnovasyon Endeksi raporuna göre 128 ülke içerisinde Türkiye, 13.sıraya yükselerek iyi bir gelişme kaydetmiştir. 7 ana göstergenin ele alındığı endeksin alt başlıklarını incelediğimizde Türkiye:

- İnsan kaynağı ve araştırma alanında 16.sırada,
- İş gelişmişliği alanında ticaret-rekabet-pazar ölçeğinde 12.sırada,
- Bilgi ve teknoloji çıktılarında, bilgisayar yazılım harcamalarının GSYH içindeki payında 9.sırada,
- Yenilikçi çıktılar alanında maddi olmayan varlıklar (5.sıra) ile yenilikçi mal ihracatının toplam ticarete oranında (14. sıra) gelişme kaydettiği görülmektedir (<http://www.tim.org.tr/tr/basin-odasi-timden-haberler-kuresel-inovasyon-endeksi-2016-verileri-aciklandi.html>).

Ancak genel sıralamada 128 ülke arasından 42. sırada olan Türkiye, “siyasi ortam” göstergesinde 88, “düzenleyici ortam” göstergesinde ise 96. sırada yer almaktadır.

Yetenekli Bireylere Bağlı Olarak Gelişen Ülkeleri, Yoksul Ülkelerin Yetenekli Bireyleri Finanse Etmektedir

Yetenekli bireylere bağlı olarak gelişen ülkelerin, en başta ABD’nin bilim ve mühendislik alanlarında gelişmesini, yoksul ülkelerin bireyleri sağlamaktadır. Ülkeler, adeta kıt kaynakları ile yetiştirdikleri yeteneklerini kendi elleri ile ve daha fazla kaynak harcayarak yeteneklere miktatsız olan bölgelere kapırmaktadırlar. Daha iyi üniversitelerde okusunlar, kendilerini geliştirsinler ve tekrar vatanlarına dönsünler düşüncesi; maalesef

Araştırma ve geliştirmeye önem vermek ve daha fazla kaynak ayırmak, üniversiteleri daha iyi hale getirmek, yeteneklere sınırları açmak yapılabilecek öncelikli adımlar arasında olmalıdır.

çoğu zaman başarılı olamamaktadır. Yetenekler, kendilerine daha fazla özgürlük, fırsat ve hoşgörü sunan yetenek merkezlerinin havuzunda yüzme tercih etmektedirler.

Birleşmiş Milletler 31 Avrupa ülkesinde negatif nüfus artışı ve özellikle de çalışma yaşı grubunda önemli gerilemeler olacağını öngörmektedir. Örneğin gelecek 50 yılda İtalya'nın nüfusu 57 milyondan 41 milyona, Rusya'nın 147 milyondan, 121 milyona düşeceği öngörülmektedir. Sadece Avrupa nüfusu azalmıyor. Güney Kore, Hong Kong ve Japonya'da aynı sorunu yaşayacak görünüyor. Japonya'nın nüfusunun 2050'de 127 milyondan 105 milyona düşmesi bekleniyor (Brookings Review 2002 baskısı akt. R.Florida, "The Flight of The Creative Class" s. 170, 171). *Almanya'nın işgücü sayısını koruyabilmesi için 500 bine yakın göçmen işçiye ihtiyacı bulunmaktadır. Bu açıklar yok-sul ülkelerden çekecekleri göçmen yetenek stokları ile karşılanacaktır. Gidenler çoğunlukla kalıcı olacaklardır.*

Birçok ülke dünya yetenek havuzundan daha fazla pay almaya çalışıyor.

Peki biz?

Ters beyin fırtınası yapalım.

Kendi yetenek havuzumuzdan yararlanamazsak ve ilave olarak dünyadaki yetenek havuzundan pay alamazsak ne olur?

- Yaratıcı ve üretici olamayan bir ekonomi,
- Bölgeler arası daha çok ekonomik eşitsizlik,
- Gelir dağılımında zirveler ve ovalar arası farkın daha da açılması,
- Genç nüfusta işsizliğin artması,
- Derinleşen sosyal ayrımlar,
- Siyasi gerilimler,
- Sosyal adaletin bozulması ve
- Yeteneklerin israfı en başta sayılabilir.

Gelişen, büyük ve güçlü Türkiye olabilmek, bireylerimizin yeteneklerine ve yaratıcılıklarına bağlıdır. Yapılacak olan; yeni "Yaratıcı Çağı" yakalamak için zaten sınırlı olan yetenekli ve üstün yetenekli bireyleri açığa çıkaran ve kullanabilen bir eylem planı oluşturmaktır. Yetenekli bireyleri bir araya getirebilecek adımları atmak, istedikleri ortamı, fırsatları ve özgürlüğü bir an önce sağlamak gereklidir.

İlk adım ne olmalı?

Eğitim! Tabii ki eğitimle başlanmalıdır. Yetenekleri açığa çıkarabilmek eğitimin önceliği yapılmalıdır. Sahici bir öğrenmeye geçilmeli, yaratıcılığı açığa çıkaran, ateşleyen ve kullanmaya imkân veren özgün bir eğitim olmalıdır. Problem çözme öğretilmelidir. Hangi alanda olursa olsun her yetenek takdir edilmedir. Bireylerin yaratıcılıklarını açığa çıkarmaları için bir sanatın veya sporun içinde olmaları, hobileri olmaları, öğrenme ve öğretmekten zevk almaları sağlanmalı, DQ (dijital okur-yazar olma) becerileri artırılmalıdır.

Araştırma ve geliştirmeye önem vermek ve daha fazla kaynak ayırmak, üniversiteleri daha iyi hale getirmek, yeteneklere sınırları açmak yapılabilecek öncelikli adımlar arasında olmalıdır.

Sonra.

Birbirini anlama ve saygı sürekli gözetilmeli. Her bireyi değerli gören anlayış ileri taşınmalıdır.

Daha çok sorgulayan, eleştiren, kendini ifade eden, daha çok hayal kuran çocuklarımız olması için uğraş verilmelidir.

İnsan açgözlülüğü ve yıkımının önüne geçebilmek için, ne yapılırsa ortak akılla yapılmalıdır. Değişimler, fikirlerle başlar. Herkesin fikirleri alınmalı, ülkenin bir parçası olduğunu hissettiren roller verilmelidir. Başkaları olmadan, diğerleri olmadan yürünemeyeceği, gelişilemeyeceği bilinmelidir. Kutuplaştıran zincirlerden kurtulmak gereklidir. Farklı olmak, sağlıklı toplumların göstergesidir.

İnsan sermayemiz önemsenmelidir. Liselerden mezun olan 1 milyona yakın (2015'te 908 bin) öğrencinin yarısından fazlası üniversiteli olamıyor. Bırakın yeteneklerini ve yaratıcılıklarını, kendileri göz ardı ediliyor. Üniversite mezunları çok mu yaratıcı oluyorlar? Elbette hayır. Ama üniversiteye giremeyenler çoktan gözden çıkarılmış, kendilerini değersiz hissettikleri bir noktaya getirilmiştir. Üniversiteli ya da değil insan sermayemize ve yeteneklerine sahip çıkılmalıdır.

Dünyada bir eşitsizlik varsa, o eşitsizliğin bireylerin yaratıcılık potansiyellerinin boşa harcanması olduğu unutulmamalıdır.

KAYNAKÇA

1. Florida R. (2011). Yaratıcı Sınıf Adres Değiştiriyor. İstanbul. Mediacat
2. Gladwell M. (2011) Outliers. İstanbul. Mediacat

SARIKAYA

Av. Ömer AÇIKEL
Sarıkaya Belediye Başkanı

Yozgat İli Sarıkaya İlçesi, 1935 yılına kadar Boğazlıyan İlçesine bağlı Terzili Hamamı veya Hamam köyü olarak bilinmekte iken, dönemin Valisi Bekir Sami BARAN tarafından bucak merkezi haline getirilerek Sarıkaya adı verilmiştir.

Sarıkaya Bucağı 1957 yılında aynı adla İlçe merkezi olmuştur. Sarıkaya, Yozgat'ın 77 km güneydoğusunda, Karadeniz'i Akdeniz'e bağlayan anayol güzergâhı üzerinde yer almaktadır. İlçe merkezi deniz seviyesinden 1170 metre yükseklikte olup, genellikle dalgalı düzlüklerin geniş yer tuttuğu bir plato üzerinde kurulmuştur.

Sarıkaya ilçesinin tarihi ile ilgili çeşitli kaynaklarda bilgiler olmakla birlikte geniş ölçüde yapılmış bilimsel bir çalışma bulunmamaktadır. Bölgede birçok höyük, tümülüs ve mimari kalıntıların bulunduğu göz önüne alındığında ilçenin tarih boyunca sürekli yerleşim alanı olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Sarıkaya İlçe merkezinde bulunan yerleşimin Roma Döneminde Aquae Sarvenae, Bizans Döneminde ise Therma Basilica olarak isimlendirildiği bilinmektedir. (1) Hristiyanlık kaynaklarında Hz.İsa'nın oniki havarisinden biri olan Aziz Petrus'un Sebasteia'dan (Sivas) Mazaka'ya (Kayseri) ve Mazaka'dan da Tavium'a (Yozgat Büyüknefes Köyü) yaptığı yolculuklarda Therma Basilica'dan geçtiği ifade edilmektedir.(2) Ayrıca, orijinali 3-4. yüzyıllara ait "Tabula Peutingeriana" isimli dünya haritasında Ta-

vium ile Caeserea arasında Aqua Sarvenae olarak gösterilen yerleşimin de burası olduğu ifade edilmektedir. Saravene bölgesi Bizans İmparatorluk Döneminde Kapadokya Prima bölgesinin bir parçasıydı. Tavium Proje Başkanı Prof. Karl STROBEL'e göre Therma Basilica M.S.451 yılına kadar bir piskoposluk merkezi idi. Therma Basilica ile ilgili yazılı kaynaklardaki son bilgiler, M.S. 979 yılında İmparator II Basileos'un desteğinde General Bardas Phocas'ın isyancı Bardas Sclerus'un ordusunu Basilica Therma'da hezimete uğrattığıdır.

Bütün bu bilgiler ışığında Sarıkaya İlçe merkezindeki ilk yerleşimlerin tarihini M.S.1. yüzyıla kadar indirmek olasıdır. Antik yerleşimler 10. Yüzyıla kadar devam etmiş, Selçukluların Anadolu'yu ele geçirmesinden sonra terkedilen bölge 19. Yüzyıl sonunda bölgeye gelen Kafkasya göçmenleri sayesinde tekrar canlanarak gelişmiştir.

Roma Hamamı Tarihçe ve Kazılar

Modern kaynaklarda Roma Hamamı ile ilgili ilk bilgiler Fransız gezgin Chantre tarafından verilmektedir. Chantre 1893-1894 yıllarında Anadolu'da yaptığı gezilerde Roma Hamamının cep-

Sarıkaya Roma Hamamının antik dönemde bir termal tedavi merkezi olduğu anlaşılmaktadır. Yapının en üst kısmındaki friz süslemelerinde boğa başı figürü ve yılan figürleri birlikte işlenmiştir. Yılan figürü mitolojide tıp ve sağlık tanrısı olan Asklepios'un simgesidir.

hesini görmüş ve bir çizimini yaparak, burada yapılacak kazılarla ilginç yeni buluşların ortaya koyulabileceğinden bahsetmiştir. (4) Türkçe kaynaklarda ise, Başbakanlık Devlet Arşivlerinde bulunan 1905 yılına ait bir belgede "Boğazlıyan kazasında Lutfi Hamidi namıyla açılan mekteb-i ibtidai muallimlerine maaşları verilemediğinden kaza dâhilindeki İlisu Kaplıcası gelirlerinin Kaza Maarif Müdüriyeti'ne tahsisinin araştırılması"ndan bahsedilmektedir. (5)

ABD'nin Chicago Üniversitesi'nden Alishar Höyük kazılarını yürüten Dr.Von Der Osten'in 1927-1932 yıllarında Alishar Höyük'te yaptığı kazılarla ilgili "Alishar Höyük" kitabında Roma Hamamına ait ilk fotoğrafları görmekteyiz.(6) Roma Hamamında ilk arkeolojik kazı çalışmaları ise 1932 yılında Von Der Osten tarafından görevlendirilen Richard C.HAINES tarafından yapılmış ve bu kazıda binanın yayılım alanları tespit edilmeye çalışılmıştır.(7)

Roma Hamamı halen Sarıkaya İlçesi, Merkez Kaplıcalar Mahallesi'nde, şehir merkezinde işletilmekte olan modern kaplıcaların olduğu alandır. 1970'li yıllara kadar Roma Hamamı kalıntıları, üzerine yapılan eklentilerle hamam olarak kullanılmıştır. Sarıkaya Belediyesince 2010 yılında Roma Hamamının açığa çıkarılması için ilk girişimler başlatılmış ve Yozgat Müzesi denetiminde temizlik kazılarına başlanmıştır. Hamam binasının batı cephesi günümüzde ayakta kalan en önemli kısımdır. Bu kısım yaklaşık 30 metre uzunlukta 4,5 metre yükseklikte onar gözlü, iki katlı, 11 ayaklı bir kemer ve bunun kuzey ve güney

ucunda apsis denen dairesel havuz kısımlarını içermektedir. Roma Hamamında malzeme olarak yöresel damarlı beyaz mermer kullanılmıştır. Kemer ayaklarını oluşturan blokların ön yüzü Attik - İon tipi kaideli, Korinth tipi başlıklı yarım sütun kesitli payelerle bezenmiştir. Kemerlerin en üst kısmında iki fascialı ve üzerinde dönüşümlü olarak bukranion ve gırlant kabartmaları ile süslenmiş yekpare mermer arşitrav (saçaklık) blokları bulunmaktadır. Güneydeki iki kemerin üzerindeki paye başlıkları ile arşitrav blokları yerinde bulunmamaktadır. Apsislerin sadece alt kat kemerlerin üst kısmına kadar olan bölümleri mevcuttur. İki kat olan kemerlerden alt kemer açıkları her iki uçta beşik kemer şeklinde başlayıp, bir beşik kemer bir düz kemer şeklinde devam ederek ortada iki beşik kemerle bitmektedir. Üst kat kemerleri bunun zıttı şeklinde düzenlenmiştir. Ana cephenin 4,5 metre doğusunda yine kuzey güney doğrultuda beşik kemerli tek katlı ve üç gözü ayakta kalmış bir sıra daha kemer ayağı ve devamında diğer kemer ayaklarının üst kısımları görünmektedir.

Ülkemizin birçok yerinde bulunan termal kaynaklar Roma zamanında da kullanılmış ve bunlardan bazılarının üzerine termal hamam binaları yapılmıştır. Sarıkaya Roma Hamamı Anadolu'daki Roma Dönemine ait sayılı termal hamamlardan biridir. Bu yapıda yeraltından çıkan sıcak su kaynağı doğrudan kullanılmıştır. Kazılar sonucu elde edilen verilere göre binanın bazı bölümlerinde sıcak su kullanılarak mekânların zeminden ısıtılması sağlanmıştır. Yapının bir kısmı halen toprak altında

İlçemizin geçmişten geleceğe açılan yüzü olan Tarihi Roma Hamamını bölgenin turizmde parlayan yıldızı haline getirmek adına çalışmalarımızla ülke çapında ve yurt dışında birçok insana ulaştık.

olup, 2014 yılında tarihi yapının önünü kapatan binalar Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından sağlanan kaynaklarla kamulaştırılarak kaldırılmış ve büyük havuz ortaya çıkarılmıştır.

Sarıkaya Roma Hamamının antik dönemde bir termal tedavi merkezi olduğu anlaşılmaktadır. Yapının en üst kısmındaki friz süslemelerinde boğa başı figürü ve yılan figürleri birlikte işlenmiştir. Yılan figürü mitolojide tıp ve sağlık tanrısı olan Asklepios'un simgesidir. Ayrıca Yozgat Müze Müdürlüğüne Sarıkaya İlçesinden getirilen bir kadın heykeli torsosu Asklepios'un kızı sağlık ve temizlik tanrıçası Hygeia'ya heykellerini andırmakta, en çok da Antalya'da bulunan Tlos Antik Kenti 2011 yılı tiyatro kazılarında ortaya çıkan Faustina Minor heykeline benzemek-

tedir. Bundan başka, 2014 yılı kazılarında 145-146 yıllarına tarihlendirilen Antoninus Pius'a ait bir Kayseri şehir sikkesi de ele geçmiştir. Bu bilgiler ışığında Sarıkaya Roma Hamamının yapılış tarihini M.S. 2. Yüzyılın ortaları olarak belirlemek mümkündür.

İlçemiz adına Orta Anadolu Kalkınma Ajansından bu zamana kadar ilçemiz tanıtımı ve Tarihi Roma Hamamının turizme kazandırılması amacıyla hazırlanmış olduğumuz projeler kapsamında toplamda 4 adet destek aldık. Hazırlanmış olduğumuz projelerin isimleri ve almış olduğumuz destek miktarları ise şu şekilde;

1. "Turizmi Geliştirme Mali Destek Programı" kapsamında "Geçmişten Günümüze Şifalı Termal Sularıyla Sarıkaya" isimli projemiz. Proje Bütçesi 223.750 TL ORAN Payı % 75. Yıl 2016

1

2. "Kentsel ve Sosyal Altyapının İyileştirilmesi Mali Destek Programı" kapsamında "Sarıkaya Engelsiz Yaşam Parkı" isimli projemiz. Proje Bütçesi 562.320 TL ORAN Payı %75. Yıl 2016

2

3

3. "Kültür ve Turizm Mali Destek Programı" kapsamında "Sarıkaya Tarihi Roma Hamamı ve Termal turizmi Tanıtma Projesi" isimli projemiz. Proje Bütçesi 259.000 TL ORAN Payı %75. Yıl 2015

4

4. "2015 Yılı Doğrudan Faaliyet Desteği" kapsamında "Sarıkaya Turizm Geliştirme Stratejisi ve Eylem Planı" isimli projemiz. Proje Bütçesi 78.470 ORAN Payı %100. Yıl 2015

İlçemizin geçmişten geleceğe açılan yüzü olan Tarihi Roma Hamamını bölgenin turizmde parlayan yıldızı haline getirmek adına çalışmalarımızla ülke çapında ve yurt dışında birçok insana ulaştık. Yapmış olduğumuz başarılı ve ses getiren çalışmalarımıza hız kesmeden devam ederek tanıtımlarımızı gerçekleştireceğiz. İç Anadolu ve Türkiye'de turizmin parlayan yıldızı olmaya aday Dünya'da sadece iki örneği bulunan şifa kaynağı Tarihi Roma Hamamına herkesi bekleriz.

Kaynakça:

1. RAMSAY, W.M., The Historical Geography of Asia Minor, s.297.
2. Sevencurthes.org, "the Communities of Peter".
3. <http://www.byzantineperiod.skliros.info/>
4. CHANTRE, E., Mission en Cappadoce, 1893-1894, Paris 1898, s.118 vd.
5. Başbakanlık Devlet Arşivleri Belge No: 854/7 (Fon Kodu MF.MKT, Tarihi:06 R.evel 1323-11.05.1905)
6. OSTEN, H.H., SCHMIDT, E. The Alishar Hüyük, Season of 1927, s.31.
7. HAINES R.C., "Die Badeanlage von Terzili Hamam", İstanbuler Mitteilungen, 35 1985, s.227 vd.

ANADOLU'NUN KALBİNDE SAĞLIKLI GELECEĞE ADIM ADIM

Dr. Elif Aybike BÜYÜKYILMAZ
İzleme ve Değerlendirme Birimi

Sivas'ın ikinci büyük ilçesi olan Gemerek'e bağlı Çat Köyü yemyeşil bir Anadolu beldesi. Muhteşem doğal güzellikleri ve Çat Ormanı ile ünlü olan köy, su kaynakları, doğal çayırlar ve temiz hava açısından oldukça zengin.

Gemerek Köylere Hizmet Götürme Birliği'nin girişimi ve Orta Anadolu Kalkınma Ajansı'nın desteği ile 2016 Yılı Turizm Altyapısının Geliştirilmesi Mali Destek Programı kapsamında yürütülen "Anadolu'nun Kalbinde Sağlıklı Geleceğe Adım Adım" projesi ile Çat Köyü'nün bu doğal güzelliklerinin turistik amaçlı tanıtılması amaçlanıyor. Ağsu Deresi ile Hatapalanı arasında bulunan mevkiide yürüyüş parkuru modernizasyonu ve altyapı düzenlemesi gerçekleştirilen proje tamamlanma aşamasına geldi. İçinde patikalar da barındıran 7.500 metrelik parkur, doğa tutkunlarına iyi bir alternatif sunuyor. Trekking, izcilik aktiviteleri, kamp, offroad yarışları gibi geniş bir yelpazede faaliyet imkânı sunan köy yılın her mevsiminde doğa dostlarını ağırlamayı bekliyor.

Bölge turizmine katkı sağlaması amaçlanan projenin izleme faaliyetleri kapsamında gittiğimiz Çat Ormanında yeşilin her tonunu bizzat görmüş olduk. Gemerek meydanından yaklaşık 25 km uzaklıkta olan Sızır kasabasını geçtikten sonra yaklaşık 20 km daha yol aldık ve Çat Köyü'ne vardık. Köyün Ağsu deresi boyunca kök salmış olan dağ çileklerinden topladık. Çat Köyü Muhtarının misafirperver ve mütevazı eşi tarafından ağırlandık. İkram ettiği muhteşem manda yoğurdu ve tereyağı ile siyah balın tadı damağımızda kaldı. Dilerseniz bu lezzetleri satın alarak evinize de götürme imkânı bulunmakta.

Gemerek ilçesinin tarihi ve doğal güzellikler ile turistik açıdan tanıtılmasını sağlayacak olan proje kapsamında yapımı tamamlanan parkurun açılışı üst düzey katılımı önümüzdeki aylarda gerçekleştirilecek.

Ali DURMUŞ

Kayseri Yatırım Destek Ofisi

GIDA ENDÜSTRİSİNİN BAŞ AKTÖRÜ JELATİN VE HELAL ÜRETİMİ

Birleşmiş Milletler (BM) Ekonomik ve Sosyal İşler Dairesi'nin 2017'de yayınladığı Dünya Nüfus Tahminleri Raporu'na göre, dünya nüfusu son 12 yılda 1 milyar artarak 7,6 milyara ulaştı. Salam News Agency tarafından 2017 yılında yayımlanan araştırmaya göre ise dünya nüfusunun % 23'ü Müslüman. Müslümanların % 70'lik çoğunluğu Pasifik Asya'da ve %20'si Orta Doğuda yaşamaktadırlar.

Bütün bu rakamları neden zikrettiğimize gelince? Gıda endüstrisi, Müslüman toplumlar için en önemli alanlardan birisidir. Gıda teknolojilerindeki hızlı gelişme çeşitli gıda maddeleri ve onların katkı maddelerini ortaya çıkarmıştır. Teknolojideki bu hızlı ve kontrolü zor değişim, sağlık açısından tüm insanları, tüketimde daha dikkatli olmaya zorlarken, Müslümanları ayrıca "Helal-Haram?" perspektifinden de ilgilendirmektedir.

Tüm Müslümanların gıda tüketiminde belirleyici ilke, hepimizin bildiği gibi Müminlerin kitabı Kur'an'ı Kerim'de geçen ayetlerdir. Bu ayetlerden ikisini paylaşacak olursak;

"O, size ölüyü (leşi), kanı, domuz etini ve Allah'tan başkası adına kesilmiş olan (hayvan)ı kesin olarak haram kıldı. Fakat kim kaçınılmaz olarak muhtaç kalırsa, taşkınlık yapmamak ve haddi aşmamak şartıyla (ölmeyecek oranda yiyebilir), ona bir günah yoktur. Gerçekten Allah, bağışlayandır, esirgeyendir."

(Bakara Suresi, 173)

"Leş, kan, domuz eti, Allah'tan başkası adına boğazlanan, boğulmuş, (taş, ağaç vb. ile) vurulup öldürülmüş, yukarıdan yuvarlanıp ölmüş, boynuzlanıp ölmüş (hayvanlar ile) canavarların yediği hayvanlar -ölmeden yetişip kestikleriniz müstesna- dikili taşlar (putlar) üzerine boğazlanmış hayvanlar ve fal oklarıyla kısmet aramanız size haram kılındı. Bunlar yoldan çıkmaktır. Bugün kâfirler, sizin dininizden (onu yok etmekten) ümit kesmişlerdir. Artık onlardan korkmayın, benden korkun. Bugün size dininizi ikmal ettim, üzerinize nimetimi tamamladım ve sizin için din olarak İslâm'ı beğendim. Kim, gönülden günaha yönelmiş olmamak üzere açıklık halinde dara düşerse (haram etlerden yiyebilir). Çünkü Allah çok bağışlayıcı ve esirgeyicidir."

(Maide Suresi, 3)

El-Razi, El-Kurtubi ve İbn Hzm'a göre, İslam alimleri domuza ait olan her şeyin (ister et, yağ, deri, bağ doku, beyin, kemik, süt, saç, vs. olsun, ister domuzun eti olsun) haram kılındığından hemfikirdir.

Genellikle, pek çok Müslüman fıkıhçı kabul edilen ve kesilen hayvanlardan elde edilen jelatinin helal olduğunu kabul etmişlerdir. Alimler yasaklanan kaynaklardan elde edilen jelatinin haram olduğunda hemfikirdir. (Hammad, 2004).

Dünya'nın neredeyse dörtte birini oluşturan Müslüman tüketicilerin konu hakkındaki farkındalığının istenilen düzeyde olması, üreticilerin 'Helal' üretim konusunu ağırdan almalarına ve doğal olarak pazarda Helal gıda ürünlerinin bulunmasındaki zorluğu beraberinde getirmiştir.

Global Jelatin talebi yıllar geçtikçe artmaktadır. Dünya genelinde yılda yaklaşık 400 bin ton üretilen jelatinin 200 bin tona yakını Müslümanlar tarafından tüketilmektedir. Bu rakamın %46'sı domuz derisinden, %29.4'lük kısmı sığır derisinden, %23.1'lik kısmı kemikten ve %1.5'lik kısmı diğer kaynaklardan elde edilmektedir. Büyük oranda domuzdan üretilen jelatinin dünya piyasalarında kilogram fiyatı takriben 4-6 dolardır. Türkiye ise jelatin ithalatı için her yıl yaklaşık 35 milyon dolar harcamaktadır. Bu da, Gıda ve İhtiyaç Maddeleri Denetleme ve Sertifikalama Araştırmaları Derneği (GİMDES) verilerine göre yaklaşık 5 bin ton jelatin ithalatı demektir...

Kaynağı sebebiyle büyük tartışmalara sebep olan ve şüpheyle yaklaşılan jelatini Türkiye'de 2011'den beri iki yerli firma da üretmeye başlamıştır. Fakat gıda üreticilerinin çoğu ucuz diye mahiyeti meçhul ithal jelatini kullanmayı tercih ettiği bilinmektedir.

Müslüman nüfusun 2030 yılında 2,7 milyarı bulacağını ve gittikçe artan jelatin tüketimi göz önünde bulundurulursa, Helal Jelatin konusunun önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır. İşte bu yazımızda sizlere; hayatımızın her alanını kuşatmış, oldukça yaygın kullanıma ve üretime sahip Jelatin gerçeğinden bahsedeceğiz.

Çok kere kasaptan, marketten satın aldığımız et türü gıda maddelerimizi ekseriya kaynar suda haşlarız. İşte haşlamadan sonra tencereimizdeki et suyu ismini verdiğimiz su bol miktarda jelatin ihtiva eder. Bu et suyu iyice soğuyunca yarı saydam şekilde oluşan jel kitlelerini gözlerimizle de görebiliriz.

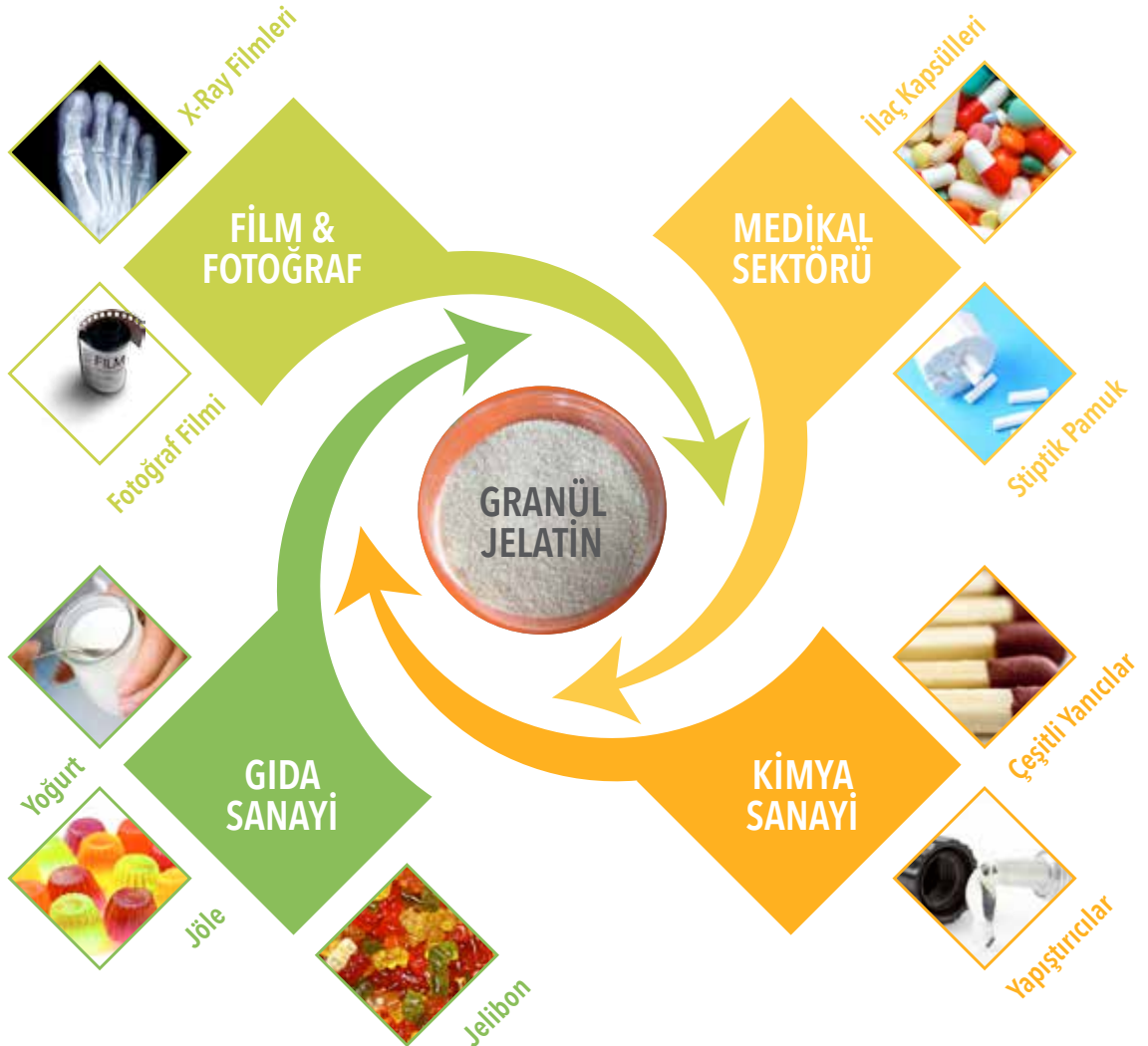
Jelatin Nedir ?

Genellikle E441 kodu ile gösterilen Jelatin(gelatin), memelilerin dokularında, kasları kemiklere bağlayan, kemikleri birbirine ve diğer organlara bağlayan kısımlarında bulunan ve bağ dokularından ekstrakte edilen kollajenin kısmi hidrolizi sonucunda üretilen protein ve peptin karışımıdır.

Jelatin görüldüğü gibi tamamen hayvansal bir üründür. Aslında mutfaklarımız da, küçük birer jelatin imalathanesidir. Çok kere kasaptan, marketten satın aldığımız et türü gıda maddelerimizi

ekseriya kaynar suda haşlarız. İşte haşlamadan sonra tencereimizdeki et suyu ismini verdiğimiz su bol miktarda jelatin ihtiva eder. Bu et suyu iyice soğuyunca yarı saydam şekilde oluşan jel kitlelerini gözlerimizle de görebiliriz.

Bazı kaynaklarda saf jelatinin bir ingredient olduğu ve E-kodlu bir gıda katkı maddesi olmadığı da belirtilmektedir. %84-90 mertebesinde doğal protein içeren jelatinin içinde ayrıca, %1-2 oranında mineraller ve %8-15 oranında su mevcuttur. Doğal bir protein olduğu için özellikle gıda sektöründe oldukça fazla tercih edilmektedir.

Peki, Jelatin Nerelerde Kullanılır ?

Jelatinin şekil alma yeteneği oldukça güçlüdür. Hazmı kolay bir maddedir ve suda çözüldüğü için kullanımı oldukça kolaydır. Yaprak jelatin ve toz jelatin olmak üzere iki türü bulunur.

- Jelatin'in önemli teknolojik ve fonksiyonel özelliklerinden dolayı gıda sektöründe; şekerlemelerde (jelibon, marshmallow, draje şekerlemeler, tofi şekerlemeler, tablet şekerlemeler, meyveli sakızlar), jölelerde, meyve sularında, şaraplarda, çorbalarda, süt ürünlerinde (yoğurt, sütlü tatlılar, dondurma ve fermente edilmiş sütlerde) ve et soslarında kullanılır.
- Yapı sağlayıcı özelliği olduğundan sufle, krema, koz helvası ve lokum türü gıdalarda kullanılır.
- Durultma işlemi için bira, meyve suyu ve şaraplarda kullanılır.
- Bağlama işlemi için konserve etlerde, et soslarında, şekerlemelerde, peynirlerde ve süt ürünlerinde kullanılır.
- Film oluşturma özelliği vardır ve etler ile meyvelerin kaplanmasında kullanılır.
- Kıvam verici özelliği sayesinde jöleler, çorbalar, pudingler, et sosları ve şuruplarda kullanılır.
- Dondurulmuş ürünlerde yaşanan kristalizasyon sorununu engellemek için kullanılır.
- Çikolatalı sütler, yoğurtlar, kremalar, dondurulmuş tatlılar ve krem peynirlerde stabilizatör olarak kullanılır.
- Şekerleme ve et ürünlerinde yapıştırıcı olarak kullanılır.
- Şekerleme, krema ve dondurmalarda köpürmeyi sağlamak için kullanılır.
- Gümüş bromür fotoğrafçılıkta kullanılan bir materyaldir. Fotoğraf, sinema, röntgen ve radyografide kullanılan ve görüntüyü tespit etmeye yarayan yarı saydam plastik şerittir. Bu plastik şeridin yani gümüş bromürün üretiminde de jelatin kullanılır.
- Kozmetik sektöründe ise özellikle saç bakım ürünlerinin yapımında jelatin kullanılır.
- İlaç sektöründe ise ilaç tabletlerinde, serumlarda, kapsüllerde, pastillerde kullanılmaktadır.

Jelatin'in Kısa Tarihçesi

19. asrın ortalarına kadar jelatin elde etmek zor bir işti. İlk jelatin üretiminde, Buzağı bacakları büyük bir tencerenin içine su ilave edilerek kondu ve birkaç saat kaynatıldıktan sonra ayaklar dışarıya alındı. 24 saat bekletildikten sonra, en üst yüzeyde bir yağ tabakası toplandı. Bu tabaka sıyrılarak dışarıya alındı. Geriye kalan kitle jelatin yoğunluklu bir kitle olarak elde edildi.

Daha sonraları bazı üreticiler elde ettikleri jelatini öğütürerek ince toz haline getirdiler veya yapraklar halinde kestiler. Bu gelişmeden sonra jelatin artık ticari bir mal olarak satışa sunuldu.

1945 yılında ilk patenti bir sanayici tarafından alındı. Gelişmeler hızla ilerleyerek 1936-1976 arasındaki 40 yıl içinde gıdalarda jelatinin kullanımı 6 kat artış gösterdi.

Sığırlarda Deli dana hastalığının bulunduğunu İngiltere'nin rapor ettiği 1986'dan beri Jelatin üretiminde sığır kemiklerinin kullanılmasında Batı'da büyük endişeler oluştu. 1989'da ABD'nin Gıda ve İlaç İdaresi(FDA) Deli Dana Hastalığı(BSE) görülen ülkelerden sığır ithalatını yasakladı. Ancak, 1994'te FDA'nın bir kararı ile eczacılık kalitesindeki jelatinin üretiminde kullanılan kemik ve dokuların ithaline izin verildi.

Son yıllarda global dünyada yükselen bir değer olan İslami düşünce ve takipçilerinin talebi olan İslami Yaşam istekleri, jelatinin aynı zamanda Helal olma keyfiyetini de ön plana çıkartmaktadır. 2 milyara yakın bir nüfus olan İslam dünyasına bu yabancı gıda üretim firmaları ve ülkemizdeki yerli ortakları, bu güne kadar Müslümanların bu dini vecibelerini dikkate alan bir üretim yapmıyorlardı. Müslümanlar, helal gıdaya olan hassasiyetini şimdiye kadar belki de koruyamadığı için üreticiler de duruma duyarsız kalmıştı. Fakat şimdi, batı tarafından sunulan gıda, ilaç ve kozmetik ürünlerini ve üreticilerini insanlar sorgulamaya başlamışlardır.

Bugün Dünya üzerinde yılda 400.000 ton jelatin tüketilmektedir. Türkiye'de son 5 yıla kadar ciddi bir jelatin üretimi bulunmamakta idi. Dolayısı ile bu tüketimin çok büyük bir miktarı da ithal yolu ile karşılanmaktadır. Ülkemizde yılda 5.000 ton civarında jelatin kullanılmakta ve bunun yarısından fazlası ithal edilmektedir. Hâlbuki İstanbul'da bir büyük şekerleme firması yılda 1000 ton jelatin kullanmakta ve yine Karaman'daki bisküvi sektörünün yılda 500 tondan fazla jelatin kullandığı bildirilmektedir.

Kamuoyunun istekleri doğrultusunda yurt dışından şekil değiştirerek **helal üretim için** Balıkesir, Kocaeli ve İstanbul illerinde jelatin üretimi yapan Halavet, SelJel ve BB Tarım Gıda San. Ve Tic. Şti. arasında en fazla kapasite ile üretim yapan SelJel'dir. Ancak bu firmaların toplam üretimi 5.000 ton/yıl civarındadır ve bu rakam Türkiye ve İslam dünyasının ihtiyacından çok çok azdır.

Jelatin (Gelatine) Üretimi

Bugün dünyada çok yüksek kapasiteli tesisler kurulabilmektedir. Ancak şunu kesinlikle belirtmek gerekir ki, ciddi bir know-how isteyen jelatin üretimi hakkında çok ciddi araştırmalar yapılması gerekmektedir. Türkiye'de üretim yapan firmalar da reçetelerini sır gibi saklamaktadırlar. Helal jelatin üretiminde

Son yıllarda global dünyada yükselen bir değer olan İslami düşünce ve takipçilerinin talebi olan İslami Yaşam istekleri, jelatinin aynı zamanda Helal olma keyfiyetini de ön plana çıkartmaktadır.

en önemli konu, işletmede gerekli olan helal şartlarda kemik ve deri parçalarının sistemli ve sürekli tedarik ağının oluşturulmasıdır.

Jelatin üretiminin; Ön işlemler, Ekstraksiyon, Arıtma, Konsantasyon, Öğütme, Eleme ve Harmanlama ve Kurutma gibi çeşitli işlem basamakları bulunmaktadır. Ancak, bu yazımızın konusu dışında kaldığı için üretimin teknik detayları üzerinde durmayacak ve genel bilgiler vermeye yetineceğiz.

Türkiye'deki mevcut uygulamada, Tarım Bakanlığının kesimhaneler ve hayvan çiftlikleri için istemiş olduğu şartlar ve küpe numarası sistemi, toplanacak kemik ve derilerin takibinin sağlıklı yapılabilmesi ve helal sertifikasının alınabilmesi için gayet yeterli durumdadır.

Sığır kemikleri, derileri ve dokuları kesimhanelerden toplanır. Jelatin işleme fabrikaları bu nedenle kesimhanelere yakın yerlerde kurulur. Yaklaşık 18-20 kg sığır kemiğinden 1 kg standart jelatin elde edilmektedir. 1 Adet Sığır'ın karkası ortalama 240 kg gelmektedir. Karkasın %15 kemik'ten oluşmaktadır, buna göre 1 adet karkastan 35 kg kemik (yani 2 kg jelatin) çıkmaktadır. Şanlıurfa ve KOSGEB desteklerinden de faydalanmış bir girişimci ile ORAN Kayseri Yatırım Destek Ofisinin yapmış olduğu görüşmelerde, laboratuvar ortamında kemikten jelatin üretiminde %17,5 verim elde edildiği de bilinmektedir.

Jelatin üretiminde, prensip olarak iki işlem metodu kullanılır:

Asit işlem metodu-A tipi jelatin için

Ham madde(öncelikle domuz derisi) İlk olarak bir üç günlük hazım işlemine tabi tutulur. Burada malzeme asitle muamele edilir ve hemen sonra jelatin çıkartma işlemine başlanabilir.

Alkali işlem metodu-B tipi jelatin için:

Bu işlem, birkaç haftalık bir zaman periyoduna yayılır ve sakin bir şekilde kollagen yapısını değiştirir. Burada yalnız kemik ve deri parçaları kullanılabilir. Bu yolla üretilen Kollagen sıcak suda erimiş şekildedir.

Jelatin Ticaretinde Son Durum

GTIP kodu 350300 olan jelatinin Dünya ticaretindeki konumu aşağıdaki tablolarda özetlenmeye çalışılmıştır. Orta Anadolu Kalkınma Ajansı destekleri ile kurulan Kayseri OSB Dış Ticaret İstihbarat Merkezi verilerine göre 2016 yılında jelatinin kilogramı Dünya 'da ortalama 5,4 \$'dan; Türkiye'de ise 4,2 \$'dan işlem görmüştür.

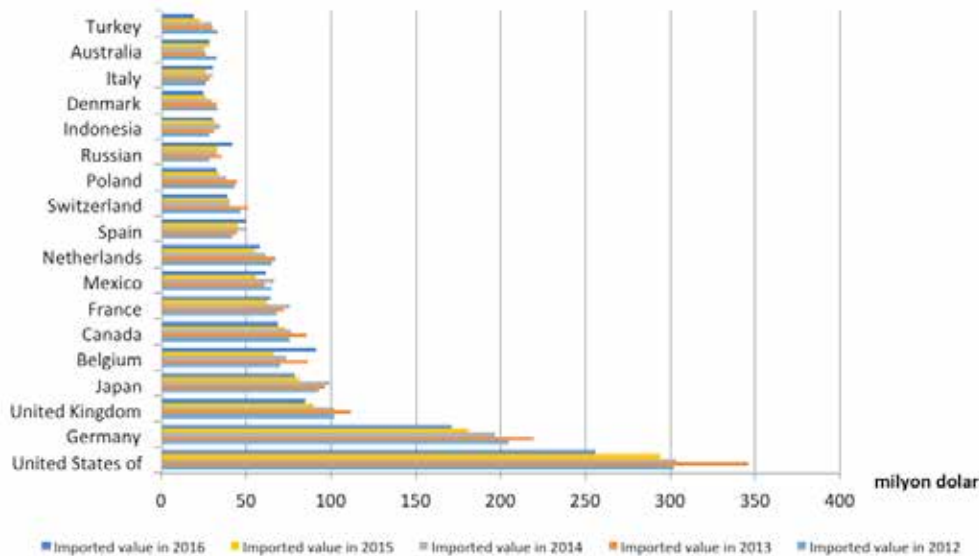
Dünya Jelatin Ticareti

İthalat

2012 yılında dünya genelinde ithalat hacmi 1.9 milyar dolar iken bu rakam 2016 yılında 1.7 milyar dolara kadar gerilemiştir. ABD ve ALMANYA son 5 yıl ithalatında zirveyi hiç bırakmamıştır.

2012 - 2016 yılları arasında Dünya genelinde gerçekleşen JELATİN ithalatının ortalaması alındığında ortaya çıkan görüntüde en çok ithalat yapan 5 ülke aşağıdaki gibi sıralanmaktadır.

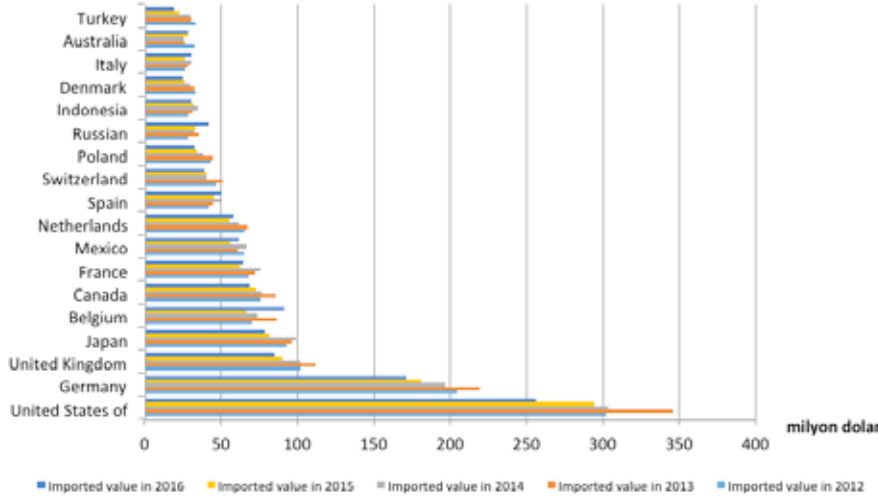
1. ABD
2. ALMANYA
3. BİRLEŞİK KRALLIK
4. JAPONYA
5. BELÇİKA

İhracat

2012 yılında dünya genelinde ihracat hacmi 1.7 milyar dolar iken bu rakam 2016 yılında 1.5 milyar dolara kadar gerilemiştir. BREZİLYA ve ALMANYA son 5 yıl ihracatında zirveyi hiç bırakmamıştır.

Dünya Jelatin İhracatı

Kaynak: Kayseri OSB - Dış Ticaret İstihbarat Merkezi (2017)

2012 - 2016 yılları arasında Dünya genelinde gerçekleşen ihracat ortalaması alındığında ortaya çıkan görüntüde en çok ihracat yapan 5 ülke aşağıdaki gibi sıralanmaktadır.

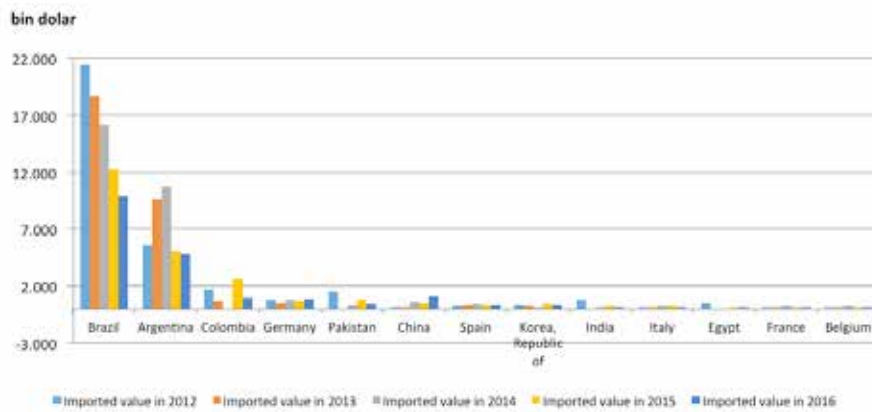
1. BREZİLYA
2. ALMANYA
3. FRANSA
4. BELÇİKA
5. ABD

Türkiye'de Jelatin Ticareti

İthalat

Türkiye'de 90 adet ihracatçı firma bulunmaktadır. 2012 yılında Türkiye ithalat hacmi 33 milyon dolar iken bu rakam 2016 yılında 19 milyon dolara kadar gerilemiştir. Türkiye'nin son 5 yıldaki en önemli tedarikçileri, Brezilya ve Arjantin olmuştur.

Türkiye Jelatin İthalatı

Kaynak: Kayseri OSB - Dış Ticaret İstihbarat Merkezi (2017)

TÜRKİYE'NİN EN ÇOK İTHALAT YAPTIĞI 5 ÜLKE

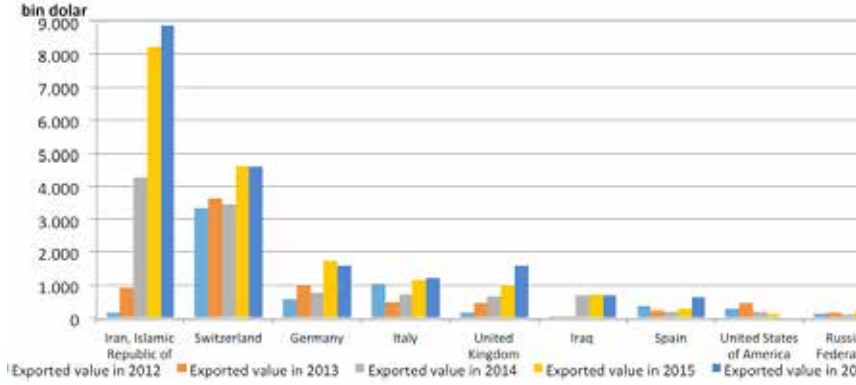
1. BREZİLYA
2. ARJANTİN
3. KOLOMBİYA
4. ALMANYA
5. PAKİSTAN

(2016)

İhracat

Türkiye'de 117 adet ihracatçı firma bulunmaktadır. 2012 yılında Türkiye ihracat hacmi 7,5 milyon dolar iken bu rakam 2016 yılında 21 milyon dolara yükselmiştir. Türkiye'nin son 5 yıldaki en önemli hedef pazarları, İRAN ve İSVİÇRE olmuştur.

Türkiye Jelatin İhracatı

Kaynak: Kayseri OSB - Dış Ticaret İstihbarat Merkezi (2017)

Jelatin Konusunda Neler Yapılabilir?

Orta Anadolu Kalkınma Ajansı tarafından 2012 yılında Kalkınma Bankası'na Jelatin Üretim Tesisi Fizibilite Raporu hazırlanmıştır. Rapor, konu hakkında yatırım yapmak isteyen yatırımcılara gerekli ön bilgileri sunmaktadır. Buna göre; mevcut tesislerin ve ulaşım kolaylığının yanı sıra, geçmişten gelen KEMSAN gibi bir fabrikanın ilde varlığı ve kattığı tecrübenin varlığı gibi nedenlerle Jelatin tesisini kurulacağı yer olarak TR72 Bölgesi'nde Kayseri ön plana çıkmaktadır.

Kayseri'de 25 adet et işleme tesisi bulunmaktadır. Yıllık 100.00'den fazla büyükbaş hayvan kesimi yapılmaktadır. Konuya, Adana ve Sivas gibi çevre illerle birlikte, kemik tedariki konusunda Kayseri'nin bir sıkıntı yaşamayacağını düşünebiliriz.

Kemik toplama işleri şuan için, çeşitli araçlara ihale edilerek yürütülmektedir. Her ilin kendi Kasaplar Odası tarafından kemik toplama ihalesi yapılmaktadır. Hammadde olarak kullanılacak olan kemik, bu toplayanlardan 15-20 gün vade ile alınabilmektedir. Kemikte KDV ise %1'dir. Ülkemizde henüz tam olarak uygulanmaya başlamayan düzenlemeye göre; Et ve Et Entegre Tesisleri, Kesimhaneler, Marketler iş yeri açmak için A sınıfı Emisyon'u olan bir Rendering ile atık kemiği verdiğine dair protokol yapmak zorundadır bu protokol olmadan iş yeri açamamaktadırlar. AB yasaları ile uyum sürecinin bir gereği olarak, önümüzdeki yıllarda Et ve Et üreticileri, arıtma, filtre gibi çevre konusunda büyük yaptırımlara maruz kalacaklardır. Birçok firma, bu zorunlu yaptırımların altından kalkabilecek finansal güce sahip bulunmamaktadır. Dolayısı ile et işletmelerinin sıkıntı duydukları atıkları fabrikalardan uzaklaştırmak onlar için de bir ihtiyaç olacaktır.

TÜRKİYE'NİN EN ÇOK İHRACAT YAPTIĞI 5 ÜLKE

1. İRAN
  2. İSVİÇRE
  3. ALMANYA
  4. İTALYA
  5. BİRLEŞİK KRALLIK
- (2016)

Ayrıca, Dünya'daki tüm Müslümanların fazlasıyla "halal jelatin" üretimine duyduğu ihtiyacın yanı sıra, pastırma ve sucuk ürünlerinin üretimini zaten başarı ile devam ettiren Kayseri'de, bu ürünlerin üretiminden elde edilen atıkların katma değeri çok çok daha yüksek bir ürüne dönüştürülmesi de ilin sanayi ve ekonomisi için konunun önemini daha da artırmaktadır.

Şehirde bulunan İl Müdürlükleri, Büyükşehir Belediyesi, İlçe Belediyeleri, KASKİ, Sanayi Odası, Ticaret Odası, Ticaret Borsasından, OSB Müdürlükleri ve Üniversitelerimizin içerisinde yer alacağı bir yapılanma ile, "jelatin üretimi" konusunda başarılı adımlar atılabilir.

bizi
sosyal medyada
takip edin

twitter.com/ORANKalkinma

[youtube/OranKalkinmaAjansi](https://youtube.com/OranKalkinmaAjansi)

facebook.com/OrtaAnadoluKalkinmaAjansi

ORAN Orta Anadolu
Kalkınma Ajansı
Central Anatolia Development Agency

KAYSERİ Mevlana Mahallesi, M.K.P Bulvarı, No:79
Kat: 5-6 P.K: 38080 Kocasinan/KAYSERİ
Tel: +90 352 352 6726
Fax: +90 352 352 6733
E-Posta: info@oran.org.tr

SİVAS Akdeğirmen Mah. Höllüklük Cad.
No: 39, 58040, SİVAS
Tel: +90 346 222 0800
Fax: +90 346 222 0820

YOZGAT Aşağınohutlu Mah. Sakarya Cad.
No: 9 Kat: 2 YOZGAT
Tel: +90 354 217 6726
Fax: +90 354 217 6726